

Mitume-
Ncwee'õkhẽ

(Sura 19-28)

Mitume- Ncwee'õkhẽ

(Sura 19-28)

Matendo ya Mitume
(Sura 19-28)
katika lugha ya Kisandawe

Wycliffe Bible Translators

Pamoja na
Huduma ya Kutafsiri Biblia
na Kuendeleza Lugha ya Kisandawe

S.L.P. 1369

Dodoma

Mitume-
Ncwee'õkhě
(Sura 19-28)

Acts
(Chapters 19-28)
in the Sandawe language of Tanzania

Toleo la Kwanza
2016

Mchoraji wa michoro
ni Raphael Leke, Magambua.
Imetumika kwa ruhusa.

Ramani © 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.
© 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mitume-Ncwee'õkhẽ

18 ²² Paulĩ hia Kaisaria-mjits'a nxeei' bpaá x'agki. O'tche bpaá Yerusalemunaa hik'i nĩgã aarets'isisõso-gumbẽsoa mogkola'ĩ, hewe'gaa Antiokia-mjinaa hik'i. ²³ Hia o' nqe maa'dtoa dtooi', bpaá tchegkeri nĩgã Galatiã nĩ Frigia-qwaadtaa ringooringoõ c'udtugku. Qwaakhẽ Yesu-x'aaisõsoaa neewats'ẽga x'a'waã nĩgã hesots'a nqank'osugku.

Apolo Bo Lhaaũ Yesudtanaẽts'a bo

²⁴ Wayahudiee ts'ekhe gkoosewa, xwã heweiã Apolo, Aleksandria-mjits'a habats'i. Nqekhẽ hewekhedta bpaá Efeso-mjits'a nxee. Hewe lhaa botee nĩ ura manawaa Warangee-Andigkookhẽ. ²⁵ Apolõ Ba'ese Yesu x'aã dturudte'õ gkaleẽga' somasugkee. Hewegki dzigida na'ĩ bpaá ncomosoa Yesudtanaẽts'a lhaagki'ĩga somasugku, ankaa dtakhi Yohana-badtizoõ dtidteea manaai'. ²⁶ Bpaá sinagogidtaa c'wa'tcheaa Yesudtanaẽts'i bo'õga baaraa. Prisiłãsũ nĩ Akilã, hia' hewekhe Apoloaa somasugkuwats'ekhẽga' ke'ewai', aa heso-ts'aana' khee ni'ã Warangeeaa ncomosoa bpona'ĩ xoõga' lhaa'a somasugkee.

²⁷ Apolō hia bahari lhaamē Akaya-qwaana hik'isagkimeei', dogo aarets'idtasōso aa samboa' iēē ni'ā barua' andigkaakhi' Yesu-x'aaisōso xo'sōsoa', gka' lhaakhi'a' c'wakhe'ee. Hia xo'a nxeei', bpa'a ura adugku' haaso Warangee-moolhawe' Yesuts'i aarets'isisōsoa, ²⁸ Wayahud'iso sambo'i ncomosodta huma' i'iga, hembets'a Warangee-Andigkookhēts'a ladi'mē hingo, Yesūga' Masiyā.

Pauli-miinzoo swamgkiē

Paulī Efeso-mjits'a Yesudtanaēts'a bo

19 ¹ Apolōga'a xo' Akaya-qwaadtaa iesi', Korindto-mjits'i, Paulīgki Galatiā nī Frigia-qwaadtaa iē c'udtugku. Hewe'ga'a Efeso-mjits'a nxee.

O' bpaā Yesu-x'aaisōsodtatchoa q'oo'ī, ² bpaā xagkats'a'ī, gkiagka', "Yesuts'ee aarets'isi', Warangee-Moo q'oowenee?" Aa ikha' bogkwee, "A'a, Warangee-Moosi'ōts'igki ke'etchū." ³ Paulī bpaā ikha xagkats'a'ī, "Swesi', hawē badtizoo'īga' badtizasī?" Aa ikha' bogkwee, "Yohana-badtizoo'īga' badtizasū."

⁴ Paulī bpaā ikha bokhi'ī, "Yohana-badtizoo ikha ladi'me hingo, ncomoso heso-qhwadtats'ikhēga' manawaā bikimaā piq'i. Nī Yohanā ikha bowa gka', ncomoso aarets'ikhi'a' haau hewe dlo'i iē cisēts'i, magkawa' Yesū." ⁵ Heso Efeso-ncomosōso hia' ikha' ke'ei', aa Ba'ese Yesu-xwā'īga' badtiza'ī. ⁶ Nī Paulīgaa hia tl'ūga heso c'aangkinaa gkaawats'i'īgi', bpaā Warangee-Mooaa qō'ī, aa sayo xa'waa'ī sayoa' baaraā ni'ā Warangeex'a'tchē bōts'a' bo. ⁷ Ncomosōso heso deesats'i makha 12so lhak'aso.

⁸ Paulī bpaā qaaso swamgkikhia sinagoginaa hik'iwa, nīgā c'wa'tcheaa Warangee-ba'oodtanaēts'a ncomosogkimeea bowa aa aarets'iso. ⁹ Bpaā tcūsi' hinso hesodtatcho gkwaa dzigidaa nqank'owakhi'ī, aa aarets'isats'a' isi ni'ā ncomoso-gumbe'ōga' Yesu-Xoōdtana' khawase bo'ōga' baaraa. Hewegkimee, Paulī bpaā bike'ī nīgā Yesu-x'aaisōsoa tl'aa'ī nī somoo-koo Tiranoīnaa khe'ī. Nqetchia bpaā o'a ncomosogkimeea Yesudtanaēts'a bowa. ¹⁰ Paulī bpaā maagka gkisokhia iē ikhi ncweewa. Ikhi ncwee'ī, ncomoso tchiaso Asia-qwaadta neewasisōso, Wayahudī nī Wayahudits'esōsogki aa Ba'ese Yesudtanaē bōts'a' ke'e.

Malaigka khateeaa Skewa-nxogkoa tl'apumaa

¹¹ Hewekhe nqekhēdta, Warangeē Pauli'īga ayeesugkuwase ba'ewateea ncwee. ¹² Aa ncomoso lha'arū nī gitl'e hingēgki Pauli-ncīna dzaawasekhēts'a' x'oō nī'ā k'wauwase'ana' khe'wa, hesogki aa bpoona, gkwaa malaigka khawateekhēgkiaa ncomosodtatcheaa dtudtumsets'i.

¹³ Bpaa tcūsi', Wayahudi ringooringoō nī malaigka khawatee ts'ok'imsewasisōsodtatcho aa Ba'ese Yesu-xwāts'i x'a'me'ōts'a' x'weex'wemsets'i haaso malaigka khawateewasisōsona', gkia'gka', "Pauliaa bowats'ē Yesū-xwa'īsi bokhi'ī gkisigka', dtugkwe heeu ncemeseēdtatchīgaa!" ¹⁴ Ikhi neē ncweesisōsodta Skewa-nxogko 7sōso, Wayahudidta kuhani ba'ewasisōsodtatchē. ¹⁵ Nqe dtets'i, hia' ikha' neē ncweei', Malaigka khateē bpaa ikha bokhi'ī, "Yesū manaasisi hakhi Paulīgki manaasisi, sīsi'na hogkosī?" ¹⁶ O' dtidtee hewe ncemeseē malaigka khateesē bpaa ts'ongorits'i'ī nī sambots'a huma'ī nīgā ura tl'apume'ī, aa gitl'ewasisots'ea dzakana' lhwe'emsets'i komerewasisoaa.

¹⁷ Ncomoso tchiaso xo' Efesots'i neesisōso, Wayahudī nī Wayahudits'esōsogki aa bō hewets'i ke'e. Tchiaso aa gkwadtiwa nī'ā Ba'ese Yesu-xwāga' halisee. ¹⁸ Hiisii deeteeso Yesuts'i aarets'isisōsodtatcho aa hembe gkadtea' ncavertimeē heso-qhwadtats'ikhēga' manawaā xweetchoaa bo. ¹⁹ Nī deeteeso dtaangkisi' masabewasisōsodta aa heso masabe-gkitabukhēga' kiki'simaā nī'ā gkamawaa ncomoso tchiaso'ōga'. Hia' hewekhe gkitabukhē-

hogorīga' kaā cāgi', gkwaa ^a feda-gkeea-gwangara 50,000ts'a nxee. ²⁰ Ikhigaa Ba'ese Yesu-bō dtaangkinaa iē tarā nīgā sambosi ncomosodta.

Khox'ōgkiaa Efeso-mjits'a cāts'i

²¹ Hia hewekheaa ncwencwets'ĩ q'ookawai', Paulĩ bpaa Yerusalemuna hik'isagkimeea nĩ Makedoniā nĩ Akaya-qwaa'ĩ c'udtugkui. Nĩ ikha bo gkiagka', "Hisi Yerusalemuts'isiyooi', Rumi-mjits'igki nxeesiga'."

²² Hewe'gaa hewets'i adugkuisōsodtatcho gkisosoa kinse'ĩ, Timoodtē nĩ Erasto aa hewe dtaangki Makedoniana ni'so. Hewesi' bpaa Asia-qwaats'a nqe maanekhia giri'.

²³ Hiisii gkwaa khox'ōgki uri meea cāts'i Efesots'a Yesu-Xoōgkimeea. Heekhe'gaa ie: ²⁴ Xo' feda-gkeea mandasesi', xwā heweiā Demetrio. Heeu feda-gkeekhē'ĩga heso-warongo Artemīsu-koō lhak'a sanamua ncweewa. Ya'abō hewe'ĩ nqameisōso wa'amāso ura' magkaa deetee' q'oo'wawa. ²⁵ Nqe ts'ekhe, Demetriō bpaa heso nqameisōsoa kiki'se'ĩ nĩ hinsogki ya'abō hewetchēts'i ya'abewasisōso nĩ ikha bokhi'ĩ, "Hoogko makhasĩ, ure lhaae manaa ya'abō heeu'ĩgo magkaa q'oo'wawa'ō. ²⁶ Bpaa swesi' ke'eyē nĩ ca'waa heeu Paulīgaa ncweewats'ekhē, o Efesots'i dtidteets'e, mee Asia-qwaā hingēgki tchiadta. Ncomoso deetesoa qhwee'ĩ nĩ gkwesegooa

^a **19:19 feda-gkeea-gwangara 50,000.** Nqekhē hewekhedta ya'aboncemesee feda-gkeea-gwangara ts'ekhea q'oo'wawa nqe ts'ekhedtana. Peesaā hewekhe'īwa' humbu 250 lhak'ee dlommaabpo.

piq'imsimaakhi'ĩ ikhi bõ'ĩga hingo, sanamũ halimsesagkimeea' ncuncu'waakhẽ warongots'e doologki. ²⁷ Bõ heekhwe kha'ōsi' sũ-ya'abõ k'ok'ee'õ dtidteets'e, sũ-warongo ba'esusũsu Artemĩsu-koõgki mehẽts'e cãso. Tl'eseẽgki, hesu Asia-qwaã tchiadtã nĩ q'umadta' halimsewats'esũsu, hesu-ba'oõ lhagka'seesu."

²⁸ Hia' hewekhe bokhẽts'a' ke'ei', aa ura' k'itl'ewa. Aa lhoi'sooa' baaraa, gkia'gka', "Efeso-ncomoso-Artemĩsuga' ba'esusũsu!" ²⁹ Mjĩ tchiadta gkwaa khox'õgkisi'ts'i, aa Gayo nĩ Aristarkoa' nqa'wa'ĩ Makedonia-nxagkõso, Paulikhigkiaa xo'tchoaa ncaadtisõso. Aa hesokhigkiaa giriboo'ĩga' ni'ĩ x'uwãgkoo-qwaadtana' nxee. ³⁰ Paulĩ bpaa hewe gumbẽdtana hik'ĩ nxeesagkimeea, bpaa tcũsi' Yesu-x'aaisõsosi' meenaagkwetchoo. ³¹ Asia-qwaadta ba'ewasisõso hinso hewe-maamaakhĩso, hesogki aa ncomosoa' kinse'ĩ aa uri nqwaneeso gka', meegkwa x'uwãgkoo-q'waãdtana nxee.

³² Heso ncomosõso o' kikiãgkisisõso tchiats'a' lhoi'se dtakhi. Hinsoaa heekhe'a' bo aa hinsoaa heeuts'a' bo gkwaa gumbẽgkiaa dtelhaa c'awac'awaset's'i. Deeteeso hesodta manaatchoo hotcoogkimeea' ona' kikiãgki'õts'igki. ³³ Wayahudĩso aa Aleksanda' ncomosõso dtaangkina' khotl'osee, bpaa bo bo'waai. Bpaa tl'ũga gkongo'seẽ ncomosõsoa qhamusugku'ĩ nĩgã sayo'õga x'wee. ³⁴ Bpaa tcũsi' hia' manaa bpaa hewe Wayahudieei', aa ts'ekhets'a' tchiasoaa rõga' c'ãgkumaã lho'ise saa gkisokhi lhak'eea', ikha' bõ, "Efeso-ncomoso-Artemĩsuga' ba'esusũsu!"

³⁵ Yoo mjīdta andigkaī ba'esē bpaā gumbēga qhamusugkeē ikha bo, “Hoogko Efeso-makhasī, ncomoso tchiasoaa manaa, hingo heeu Efeso-mjī warongo Artemi-koōts'a baloowa nī hesu-sanamū tl'ungutche q'awesēgki. ³⁶ Heekhwe bōts'i kongomaiā tchee. Hewegkimee giri'gkwe, meegkwe lhibedtena mehē ncwee. ³⁷ Ncomosōso heeso onae khe'ncadi mehēgki sū-warongo-koodta isaatchoots'ee, haa hamameesutchoo. ³⁸ Hia gkwaa Demetriō nī hewekhigki nqameisōso ncemese c'aangkina bosisoi', sheria-qwaa neese nī sheria'ī bo nceenceisōsogki neesiso, xo'okhi'a' nī'ī hesona qhwadtats'ikhēts'i bo. ³⁹ Hia gkwaa bo hinge neesewasisīgi', sū-sheriaa meenaakhisūgiā gumbē mjidtaē'ōnagkwe khe'waa aa hesoaa ncee. ⁴⁰ Swe nqēts'i ncwencwets'iwasēgkimee qhwadtats'igkiwa' boowe'tchūso, gka' khox'ōgkio baraats'isugkee. Nī bo manasē tlaagki heeu khox'ōgkī nogkaasē, hewegkimee sūgki bots'e k'waamaasū.” ⁴¹ Hia hewekhea bo'waā q'ookai', bpaā ncomosōga o'tchea ncīkhoo.

Paulī gkosia Makedoniā nī Girikinaa hik'i

20 ¹ Hiingo khox'ōgkīgaa hia Efesodtaa tcheegkii', Paulī bpaā Yesu-x'aaisōsoa kiki'se'ī samboa īge'ī nīgā bpaari'ōga bokhi'ī Makedonia-qwaanaa hik'i.

² Bpaā hewe qwaā-mjikhēdtaa c'udtugkumsets'ī nīgā aarets'isisōso xo'sōsots'a samboa i'wa bo deetee'īga. Yoo bpaā Giriki-qwaats'a nxee, ³ nīgā qaaso swamgkikhia ie.

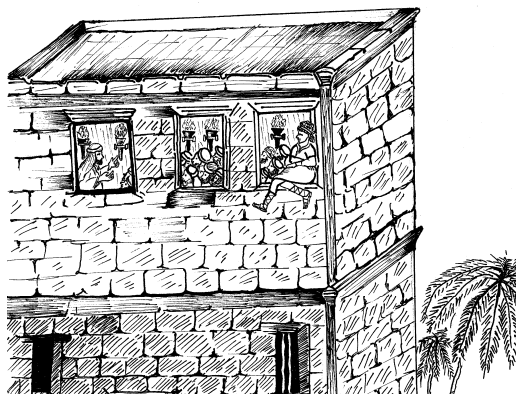
Hia Siria-qwaadtana meli'ĩ hik'isagkimeea iẽ hic'awats'ii', bpaá manaa Wayahudĩso hewena' khasea' gwesegae'õga. Hewegkimee bpaá Makedonia'dte'ĩ xhadta'ĩ ringo'õga lhaaua cãgee Filipits'i nxeesagkimee. ⁴ Hewe miindzoõ Sirianaẽdta Paulĩ heesokhigki, Sopatro Piro-nxowẽ, Berea-mjits'iẽ, Aristarkõ nĩ Sekundo Tesalonike'tchõso nĩ Gayo Derbetchẽ. Dtẽgki Timoodte, nĩ gkisosso Asia-qwaadtatcho, Tikikõ nĩ Trofimo. ⁵ Heeso tchiaso aa dtaangkia' meli'ĩga' ni' ni'ã Troa-mjits'a' darasũ. ⁶ Sũgki bpoo Filipi-mjits'o nxee nĩ hia mkate hamirawaset'sẽ-sigkugkũ-nqekhẽgaa tcheegkiwai', bpoo xo'tchũgaa meli'ĩgo haanga. Nĩgõ nqe gkwa'anao ni'yoõ Troats'o nxee, hewe'goo haaso sũ-wa'amãsoxhigkisũgaa q'oogki. O' bpoo nqe 7o nee.

Paulĩ Eutikoa c'ekwee tlaasisea

^{7 a} Jumamosi-nqẽts'i goloba, hio ts'ekhets'o kikiãgki Yesuts'i gotl'okhimsoo-mantcha mantchasagkimeei', Paulĩ bpaá ncomosogkimeea Warangee-bo bo'õga baaraa. Nĩ peyẽts'i hik'i'õga gwesegae'õgkimee, bpaá iea sayoyoo gkwaa dtwee gkadteaa nxee.

⁸ Gorofats'iẽ guraã sũgaa kikiãgkits'ẽdta humbaloo deeteeaa neẽ na'wa. ⁹ K'aree gkoose, xwã heweĩã Eutiko, dirishats'a haagkits'ĩ ie. Paulĩgaa hia dtaangkinaa iẽ somasugkui', k'areẽ hewe gkwaa cweea

^a **20:7** Wayahudĩso ikha' manaa, nqẽ golobese saa 12ts'a baaraa. Hewegkimee, dtorimsoo hingekhẽdta qwaa hewets'i ikha' andigkaa, *Nqẽ baarasats'iẽts'i wikidta, hio ...*

*Pauli somasugkua iē bpaa Eutikoa iē
dirishats'a x'o*

nqaagkwe bpaa
dtelhaa x'o nīgā
gorofa
swamgkiētcheaa
q'umanaa q'awe.
Hia' ma'ets'ei', aa
tlaasisea' q'oowe.
¹⁰ Paulīgki bpaa
x'agki nīgā k'areēga
q'awewats'eē nī
gkundu'ts'eē ikha
bo, "Meegkwe
gkwadtiwa xookhi

c'eese gkwee!" ¹¹ O'tche Paulī bpaa tl'eseaa guraānaa
gkē nīgā mantcha. Hia mantchā q'ookai', bpaa iē
sayoyoo gkwaa matl'eeaa butl'isi. Bpaa o'tcheaa
tchegkeri. ¹² Aa k'areēga' siē ni'ā ts'aana' lhaaua'
kwaasee. Aa ura' q'wagkuwats'i.

Paulī Troatcheaa Miletonaa hik'i

¹³ Paulī bpaa xhadta'īga Asosi-mjinaa hik'i. Sūsi'
bpoo meli'īgo ni' heweaa ikha bo'ōgkimee, oo xo'
q'oogkisū bpaa hewegki melīsudtana gkei. ¹⁴ Hio xo'o
q'oogkii', bpoo melīsudtanao gkegkwee nīgō
tchiasūgaa ni' pagka Mitilene-mjits'i. ¹⁵ Xo'tchū bpoo
meli'īgo neē ni'yoo nīgō nqe gkisokhiēts'o Kio-kisiwaa
ie'ōgo c'udtugku. Nqē swamgkiēts'i, bpoo Samosi-
kisiwats'o nxee nī hagkaē nqēts'i bpoo Mileto-mjits'o
nxee. ¹⁶ Ikhi ncwee'ōts'isi' Paulīgaa dtaangkiaa
gkwesegae'ōgkimee hingo Efeso-mjits'i nxeesūts'e.

Meenaatchee o' Asia-qwaadta nqe k'anqasugkuwaa'ō, Yerusalemut's'i nxeesagkimeea ncanca'ea'ōgkimee xookhi sosoboo-sigkugku Wayahudiā nxeetcheets'i, a'ee daats'isewa'.

Pauli-bokhē Efesots'isōso aarets'isisōsogkimee

¹⁷ Miletots'o neesi', Paulī bpaā aarets'isisōso-gumbe-di'seēso Efesots'isōsots'a olo'lo aa ncaadtiso. ¹⁸ Hia' ncaadtii', bpaā ikha bokhi'ī, "Sī manaasisī nqetchiasi dturudtekhe' sīgkikhisūgaa neesi', tcaa o Asiadtasi nxeets'ē nqē'ōtche. ¹⁹ Manaāe hingo Ba'ese Yesugkimeesi x'agkugkuts'i'ī nī hirira'īsi ya'abewakhe'. Tl'eseēgki, tcits'i tcōtcosea' Wayahudiaa tcina' khawasea' gkwesegawa'ōgkimee. ²⁰ Manaāe bō sīts'i adugkusēts'isi doologki lhongo'tcheaa bo, hembe gkadtē nī kookoots'isi somasugkusī. ²¹ Wayahudī nī Wayahudits'esōsogkimeesi bowa, gkisi, Warangeenakhi'a' piq'i heso-qhwadtats'ī manawaā bikimaa'ī nī'ā sū-Ba'ese Yesuts'i aarets'i.

²² Nī swesi', Yerusalemunasi iē haanga Warangee-Mooaa kinsesekhe', ankasi dtakhi xo' q'oosewaikhē manawaatcheei'. ²³ Bpaā manaasi dtakhi mjikhē tchiadta hisi iē c'udtugkui' bpakhi Warangee-Mooaa hogorase, gka', hic'a-koodtana nxeesugkuse'ō nī mak'oogki tcits'a neē darawa. ²⁴ Bpaā tcūsi', tcigkimeesi' tci-dturudtā manawase ca'waatchee, anka tlaasigkeesiwa' mehēts'e. Tcaa sonats'ē dtakhi, Ba'ese Yesuaa seeiā ya'abōge' dtou, magkawa', ncomosogkimee Bo Lhaaū Warangee-moolhawe lhawegkaatchooiāts'i bo'ō.

²⁵ Sīdtasi werē Warangee-ba'oōsi bo'waakhisī, bpaaswesi' manaasi sī tchiasī tl'eseē cāsesīts'e.

²⁶ Hewegkimee, nqēts'i hembets'isi bokhisī gkisi, hiasīdtatchea Warangeeaa hewe'ōga labanaa pank'eei', mehē qhwadtats'isisits'e hewedtana, ²⁷ haakhwe Warangeeaa gkwesegawaakhē tchiasī bo'waakhisī'ōgkimee, doologki lhongo'tcheaa.

²⁸ C'eegkats'igkwe nigkwē aarets'isisōso-gumbēgki baloosē, Warangee-Mooaa c'eegkaasagkimeea sīgeiā. Warangee-gumbēts'igkwe somasugku, Heweaa Hewe-Nxowe-x'ek'a'āga dlomooī. ²⁹ Ikhisi manaa tcaa tchegkerisi', ncomoso khawasiso nxee'tchīso gwetchee khats'ewateēkhe', nī gumbēgki moogkumu cāgkwesots'e. ³⁰ Sīdtatchogki ncomoso haangā nī ara'waats'e somasugkuso, Yesu-x'aaisōso daa'īsagkimee aa hesona korats'iso. ³¹ Hewegkimee, c'eegkats'igkwe nigkwē gotl'okhi hingo maagka swamgkikhisi dtweē nī k'imeedtesi tchiasīts'isi hirira'īsi gkwamewa.

³² Swesi' Warangeets'isi nqwane bpaas baloosī nī daasugkusī gkwee neē aarets'i hingo ncomosots'a bpona Hewe-moolhawe lhawegkaatchoots'iē bō'āga. Bō hewe nqank'osugkusīsats'i daase nī haakhwe lha'waakhē sī'waasats'i, tchiaso Warangeeaa hewegkimeea pank'e'īdtosōso q'oo'waasokhē.

³³ Ncemeseex'a'gki peesaā haa gitl'egki sonasisits'e.

³⁴ Sīgki manaasisī hingo tci-tl'ū'īsi ya'abē tci adugkuts'iwa'īkhē q'oo'waa'ō nī hesokhigkisūsōso'waikhēgki. ³⁵ Tchia tcaa nncuncu'waakhēdta lade'sīsi, hingo tantoo'ī ya'abē'ī

sambowasisots'esõsots'i adugkusũ. Gotl'okhigkwe Ba'ese Yesu-bokhëts'i heweaa bokhe' gka', Uri mamaase i'wa'õ, bpo'waa'õtche."

³⁶ Pauli hia hewekhea bo'waa' q'ookai', aa heso tchiasokhigkiaa gkudtumtea' sala. ³⁷ Tchiaso aa uri k'ee'õga' baaraa ni'ã gkunduts'imsets'ĩ ni humba bikegkisagkimeëts'a'. ³⁸ Bo uri dzigida gkumusugkuwaakhi'isẽ haauga' heweaa bots'ẽ gka', tl'eseẽ cãsots'e. Hewe'ga' melĩsu'dtena' qeeme.

Pauli Yerusalemuna hik'i

21 ¹ Hio heso Efesots'isõso di'seësokhisũгаа nqank'osets'o bikegkii', sũ bpoo melĩnao gke. O'tchũ bpoo dzikinao ni'yoõ Kosi-kisiwats'o nxee. Hia nqei', bpoo Rodo-kisiwanao ni', o'tchũ bpoo ni'a Patara-mjits'o nxee. ² O' bpoo melio q'oowe Foinike-qwaa'dtena lhaamẽ hik'isagkimeesa. Hewe'goo gkidta'nao gkẽ hesu'ĩgo ni'. ³ Hio Kipro-kisiwaa cãts'i'õgo nxeei', bpoo tl'ũ x'ek'anana'dtenao bikeẽ ni'gõ sũ-miindzoõ'ĩgo neẽ Siria-qwaa'dtenao ni'. Hio Siriãts'o nxeei', bpoo meliaa lheewats'ẽ qwaã Tiro-mjits'iëts'o nxee o' mizigoo x'agkugkuwaasu'õgkimee. ⁴ Hewe'goo melĩsudtatchũгаа x'agkime ni'gõ Yesu-x'aaisõso xo'sõsoyo itchawa'ĩ q'oo'ĩ, oo hesokhigkisũ nqe 7o nee. Aarets'isisõso akhi Warangee-Moo'ĩga' Paulĩts'a' bo gka', meegkwa Yerusalemuna hik'i. ⁵ Hia hewekhe nqẽгаа tcheegkiwai', bpoo sũ-miindzoõgo x'aa. Aarets'isisõso tchiaso, makhã, tametchi ni heso-nxogkõsogki aa mji dzaka'dtena' qësũ. O' bahari-xharãts'i bpoo tchiasũгаа gkudtumtea sala.

⁶ Hewe'goo hesokhigkisūgaa bikegki, bpoo melīsudtanao nxee, hesogki aa heso-ts'aanats'aana' kwaa.

⁷ Sū bpoo o' Tiroтчūgaa miindzoõ'igo neē ni'yoõ nī Tolemai-mjits'o nxee. O' bpoo dogo aarets'idtasōsoyo mogkola'ĩ nīgõ hesokhigkisū nqe ts'ekheo dtweesugku.

⁸ Hia nqei', bpoo o'tchūgaa haangã Kaisaria-mjits'o nxee nīgõ Filipino-ts'aanao ni', bpoo hewekhigkisūgaa neewa. Heeu Filipõ, Bo Lhaau Yesuiäts'i bowasē,

[†]haaso 7sōso mitumets'i adugkusagkimeea' Yerusalemuts'a' malhe'īsōsodtatchē. ⁹ Hewe tametchinxogko hagkakiwase, xookhi

hedtegwaaadtots'e nī heeso Warangee'ĩga' xumawa.

¹⁰ Hio nqe maanekhio neewayooi' o' Kaisariats'i, bpa Warangee-xumai ts'ekheaa Yudeatcheaa ci, xwã heweiã Agabo. ¹¹ Hia sū'õga nxeei', bpa Pauli-mkandāga siē nīgã xhadtanã nī tl'ūnaa hic'awats'ĩ ikha bo, "Warangee-Moo ikha bo, Ikhi hic'awaasoga' Wayahudi Yerusalemuts'isōso heeu mkandāsē nī Wayahudits'esōso-tl'ūdtana bpeesō."

¹² Hio ikho ke'ei', heso sū-wa'amāso o'sōsoxhigkisū bpoo Pauli's'o uro nqwane gkwaa mee Yerusalemuna hik'i. ¹³ Hewesi' bpa ikha bo, "Hotcoogkimeena k'eē nīgē tcits'i ncī tl'atamse? Tci hic'awase'õts'i ncootchee, dtelha dtakhi tleesisaa ie xo' Yerusalemuts'i tlaasi'õts'igki Ba'ese Yesūgkimee."

¹⁴ Hio c'ee bpa Pauli ke'ekhisūtcheei', oo neē

[†] 21:8 Ncwee'õ 6:1-6

mama'sëts'igkio gkolõsee nĩgõ ikho bo, gkiogka',
 "Ba'ese Yesuaa meenaakhe'gkwa ncwencwets'i."

¹⁵ Hio o'õ neeneewayooi', bpoo sũ-mizigoõgo
 hic'awaã nĩgõ Yerusalemunao miindzoõgo baaraa.

¹⁶ Yesu-x'aaisõsodtatcho hinso o' Kaisariats'isõso aa
 qësũ ni'ã Mnasoni-koots'a' nxeegkasũ, bpoo o' neesũ.
 Heeu ncemeseẽ Kiprotche, udtaa dtaangkitcho Yesu-
 x'aaisõsodtatche.

Paulĩ Wayahudi-sheriaa x'a'waa

¹⁷ Hio Yerusalemuts'o nxeei', dogõso aarets'idtasõso
 aa magkats'i'ĩga' c'wakhe'sũ. ¹⁸ Hia nqei' bpoo
 Paulĩkhigisũgaa Yakobo mogkolaasanao ni',
 aarets'isisõso-gumbe-di'seēsogki o' neesiso. ¹⁹ Paulĩ
 hia mogkola'ĩ q'ookai', bpaã tchiaa dte'waakhi'ĩ
 Warangeeaa Wayahudits'esõsodtaa hewe-ya'abo'ĩga
 ncuncu'waakhẽga.

²⁰ Hia' hewekhets'a' ke'ei', aa Warangeets'a' halimse.
 Aa Paulĩga' ikha' bogkwee, "Dogoeebpo, cãgi
 Wayahudi elfu deeteesoaa Yesuts'a' aarets'ikhe'. Heso
 tchiaso ura' tanta Musa-sheria x'a'waa'õts'i. ²¹ Bpaã
 tcũsi' habpu-gkuumãts'i ke'ea' gka', Wayahudi tchiaso
 haaso Wayahudits'esõsodta neesisõsots'ii ikhii
 somasugku, Musa-sheriakhẽ meekhi'a' tl'eseẽ x'a'waa,
 ikhii bõ gkiigka' heso-nxogkogki waresots'e haa
 Wayahudi-dturudta-gkaleekhẽgki meekhi'a' x'a'waa.

²² Swesi' higki ncweesũ? Wayahudi osõso
 aarets'isisõso ke'esoga' cii'õts'i. ²³ Hewegkimee swe
 sũgaa bokhe'gko ncwee. O sũ'õ makha neesiso
 hagkaso bo Warangee'õ ncweesagkimee bo'waasisõso.

²⁴ Swesi' hesodtanagko korats'i, gkwee hesokhigkisĩгаа korok'osugkuts'i, nigkõ xhemewats'ëgki xhe'waakhi'ĩ aa ^aheso-tcee-ts'ekhë qhwa'waakhi'ĩ. O'si' ncomoso tchiaso ikhi manaaso, hingo hewekhe tchia hesoaa habpuna' bowats'ekhë faroo. Nĩ ikhi manaaso habpugki xookhii ië Musa-sheriakhë x'a'waa. ²⁵ Bpaa haaso Wayahudits'esõso Yesuts'i aarets'isisõsodtanaëts'isi' sũгаа eegkwãgkikhe'o andigkaakhi'ĩ, gkiogka', Meekhi'a' sanamu halimsewats'ëgkimee pumpuso dtugkeedtõts'i mantcha nĩ meekhi'a' x'ek'a mantcha haa tcuu swiamaadtokhëts'igki ncini nĩ meekhi'a' wamoogki.”

²⁶ Peyëts'i, Pauli' bpaa haaso makhãso hagkasõsoa tl'aa'ĩ. Hia hesokhigkiaa korok'osugkuwats'ĩga' baaraã tl'emsei', bpaa Warangeegkimee pumpusets'ë koõnaa nxee bo dtugkeesanaa, gka' ha'su korok'osugkuts'iwats'ë nqë tcheegkiwai, aa nqë hewets'i heso tchiasogkimee pumpuso ncwee Warangee'õ.

Pauli nqaa'õ

²⁷ Hia korok'osugkuts'its'ë nqekhë 7khëгаа tcheegkiwasagkimeei', Wayahudĩso Asia-qwaadtatcho nca dtisisõso, aa Paulĩga' Warangeegkimee pumpusets'ë koõ'õga' cãgee. Hewe'ga' ncomoso-gumbësots'a' halala'së ni'ã nqaã,

^a **21:24 tcee-ts'e qhwee'õ.** Wayahudĩso hia' Warangee'õ ncweets'ea' boowei', hia' hesoaa booweĩga' ncu'waai', tcee-ts'ëts'a' qhwawewa ikha' ladi'meë gka', hesoaa booweã ncwets'a.

²⁸ lhoi'sē gkia'gka', "Israeli-makhasī, adugkusūgkwe! Heeu ncemeseē isi haauga' ncomoso tchiasots'i qwaā tchiats'i somasugkū ma'esē, gka', tl'eesūkhi'a' ni'ā Musa-sheriakhēgki tl'e'waa nī heeu Warangee-koōgki. Swegki Wayahudits'esōsoa Wayahudi nxeets'ē hado'ōdtanaa nxeesugku'ī nīgā Warangee-koōga khwalhooa' ncu'waats'e." ²⁹ Heso ikhi bo'ōts'isi', Paulīga' mjidta' cā Trofimogkia', Efesotchē. Aa ikha' gkwesega gka' dime Trofimō gkidta'na nxeesugkeea.

³⁰ Yerusalemu-mjī tchiadta gkwaa khox'ōgkisi'ts'i, ncomoso aa tchia'dtetchoaa lhibedtea' kikiāgki nīga'ā Paulīga' nqaa. Hewe'ga' Warangee-koo-hado'ōdtatchea' dzakana' dtanē dtugkee, aa o' dtidteea' dtanga'khēga' ilhī'waa. ³¹ Hia' neē k'weei', Rumi-asgkarigimee ba'esē bpaa ke'e, hingo Yerusalemū tchiaa khox'ōgkits'a qōts'i.

³² Ts'ekhenasāts'i bpaa hewe-asgkarikhēga tl'aa nī hesogkimee nxumekhi'īsīsōso, aa heso ncomosōso'dtena' giribe. Hia' asgkarīsoa' ca'īgi', aa Paulīts'i neē tl'ape'ōga' bikee.

³³ Asgkarigimee ba'esē bpaa q'aa'ats'i'ī nīgā Paulīga nqaā nī bo, aa gkeea-gku gkisokhi'ī hic'awaaso. Bpaa xagkats'a gka', "Heeusi'na ho nī hotcooa higkiee?"

³⁴ Hinso hewe gumbēdtasōso lhoi'se'ā heekhe'a' bo aa hinsoaa heeuts'a' sayo. Hewe lhoīgkimee, asgkarigimee ba'esē ncwets'isē manaa'ōts'igkia humaa, hewe'gaa gka' Paulī asgkari-koo-hado'ōdtanakhi'a' qeeme. ³⁵ Paulīgaa hia ngazikhē'ōga nxeei', asgkarīso aa c'aangkia' khee bponaesagkimeea', ncomosōgaa ura

khats'ewa'ōgkimee ³⁶ nī lhoi'se'ā x'aa ikha' bō gka',
 “Wak'aagkwe!”

Paulī Wayahudīso'ōga nqwanets'i

³⁷ Asgkarīso hia' neē Paulīts'a' heso-koo-
 hado'ōdtana' nxeesugkui', bpaa haau asgkarigkimee
 ba'esēts'a xagkats'a, gkiagka', “Bowa' bokhibposine?”
 Asgkarigkimee ba'esē bpaa ikha bogkwee, “Kimba,
 habpugki Girikigki'ī daasibpo! ³⁸ Habpugkeets'ege
 haau Misri-ncemeseebpōbpo swe beeba ncomoso
 qhwenesē aa seregkalits'i x'āgkiso? Hewe haaso
 ncomosōso 4000sogkimeea dtaangkia nxume,
 k'wee'wai'a' haqats'esōso nīgā q'uma khateē
 lhubpassets'ēdtana khe'ī.”

³⁹ Paulī bpaa ikha bogkwee, “Tci Wayahudieesi,
 Tarsots'isi habats'i, Kilikia-qwaadtaē mjī ba'eteē.
 Nqwanesi gkoo meenaakhise ee heeso ncomosōso
 sayogka'ī.” ⁴⁰ Ba'esē hia meenaagkwei', Paulī bpaa
 ngazikhēts'i nxumeseaa tl'ū'īga walakhimse
 qhamusugku'īsagkimeea. Hia' tchiasoaa qhamuwai',
 bpaa Aramugki'īga bokhi'ī, gkiagka',

22 ¹ “Hoogko mdtalaasī nī tci-dtadtakhisī,
 ke'ekhisegkwe hisi iē sī'ōsi nqwanets'ii'.”

² Ncomosōso heso hia' ke'e bpaa Paulī Aramugki'īga
 sayoi', magkawa' hesogki'īgai', bpaa dtelhaa q'umaa
 dtiingka. Paulī bpaa iea bokhi'ī, gkiagka', ³ “Tci
 Wayahudieesiga', Tarsots'isi habats'i, Kilikiadtaē mjī.
 Bpaa tcūsi' o Yerusalemut's'a' amese. Gamalieliaa
 sheriā lhaagki'īga somasugkuse, sū-gkogkokhiaa
 bikimaakhisūkhē sheriā. Sambo tchia'īsi tantamsets'i

Warangeeaa meenawaakhēts'i ncwee'ōts'i, sī tchiasīgaa nqēts'ee tantakhe'. ⁴ Yesu-Xoo x'aasisōso urisi tcōtcosēī, makhā nī tametchikhēts'isi nqa'waā hic'a-koodtanasi nxeesugku, hesodtatcho hinso aa wak'a'ī. ⁵ Kuhani ba'esē nī Wayahudidta sayo ncwee'waī di'seēsogkiwa' booweso hewe bōdtanaē. Hesoaa barua'a see heso-wa'ama Wayahudīso Dameskits'isōsogkimee andigkaadtōga' ee hik'ī aarets'isisōso hic'awa'ī. Sii xo'nasi haanga nī nqa'wa'ī Yerusalemuna nogka'īsi hic'a-ncomosokhe' aa xhēgku'īso.

⁶ Xoots'i hisi Dameskits'isi iē beebasi' k'imeedte, hisi c'eei' gkwaa bpaangki na'teeaa tl'ungutcheaa tchia'dtea xōse. ⁷ Sii q'umanasi q'awe nisī rōsi ke'e gkwaa ikha bokhise, gka', Sauli! Sauli! Hotcoogkimeei tcōtcosese? ⁸ Sii xagkats'a gkisi, Habpusi'na hobpo Ba'ese? Bpaa ikha bokhise, Tciga' Yesu Nazaretits'iēsi, habpaa tcōtcosets'esīsi. ⁹ Tci-wa'amāso hesokhigkisūsōso hewe bpaangkī cāgeea', bpaa tcūsi' bokhē tcina sayowasēsi' manaatchoo hotcooa bowa'ō. ¹⁰ Hewe'gasi xagkats'a, gkisigka', Hotcoo ncweesina Ba'esibpo? Ba'esē bpaa ikha bokhise, Nxumegko, hik'igko Dameskina nī xo' bō tchia bo'waakhibposo habpu ncweewats'ekhē, Warangeeaa gwesegawaa'bpokhē. ¹¹ Bpaangkī hewe na'teēgkimee bpaa c'eesats'a humase, hewe'ga' haaso tci-wa'amāsoaa tl'ūts'a' nqasē Dameskīna' khese.

¹² Xo' ncemesee gkoose, xwā heweiā Anania. Heeu Warangeets'a halimsewa sū-sheriakhē uri x'a'waa'īga. Wayahudi xo'sōso tchiasoaa halisee hingo ncemesee

lhaau. ¹³ Hewe bpaā cī tci'ōga nxumē ikha bo, Sauli, tci-dogoeebpo, c'eegko tl'eseē! O' dtidtee sii tl'eseēaa c'ee nisī hewegkisi cāgee.

¹⁴ Ananiā bpaā ikha bokhise, gkiagka', Sū-gkogkokhi-Warangeēgaa malhebpo, gkoo hewēaa gkwesegawaakhē manawaa nigkō haaū Hewe-Cweets'i Lhaaū cāgee, magkawa' Masiyā, nigkō hewēaa bots'ēts'i ke'e, ¹⁵ ncomoso tchiasogkimee tci-qwaāna bobpo'ōgkimee habpaa ca'waā ke'ewats'ekhēts'i.

¹⁶ Swesi' hotcooi iē tiniaa? Nxumegko oo badtizabpo, gkoo Ba'ese Yesu-xwa'ī nqwane bpaā habpu-qhwadtats'ikhē korok'omseekhibpo.

¹⁷ Yoo sii Yerusalemunasi kwaa. Hisi iē Warangeegkimee pumpusets'ē ko'ōsi salai', bpaā Warangeēaa tci-moōdtanaa cī'tche sii ladi'mosi ca'waa. ¹⁸ Ladi'mō hewedta Ba'ese Yesusi cāgee bpaā ikha bokhise, gka', Lhibedtenagko Yerusalemudtabpo dtu, ncomososōso osōso aarets'ieesots'e gkoo habpu tcinaēts'i bots'ē. ¹⁹ Sii ikhisi bogkwee, Hoogko Ba'esibpo, ncomoso uriga' manaa hingo sinagogikhēsi x'a'waā nisī haaso habputs'i aarets'isisōsots'isi hic'ā nī urisi tl'apume'ī. ²⁰ Nī Stefani, habpu dtanakhēts'i boiāts'a' neē k'weesi', tcigki o' gkoosisi nisī meenaa gkisi wak'aakhi'a' nī wak'aasisōso-shugkakhēgki tcaa iē c'eewagkaakhi'ī. ²¹ Ba'esē bpaā ikha bokhise, Hik'igko, itana kinsebposi gkoo Wayahudits'esōsox'ana."

²² A'eesi' heso ncomosōso nee'ā ke'egkwe Paulīts'i, bpaā tcūsi' hia hewekhēts'a boi' aa rōga' c'āgkumaā gkia'gka', "Heeu dtedteggkweegkwe q'umadtatche,

iesats'i lhawegkaatchee gkwee!" ²³ Ncomosōso heso aa neē lhoi'se ni'ã heso-shugkakhëts'a' k'wak'awagkã nĩ c'inagkia' c'aangkina' ncĩkho, k'itl'ewa'ōts'a' ladi'më.

Paulĩ Rumi-nxae'ōts'a manats'isugkuts'i

²⁴ Hewegkimee, asgkarigkimee ba'esë bpaā hewe-asgkarĩsots'a bo gka', Paulĩ asgkari-koo-hado'ōdtanakhi'a' qeeme. Bpaā gka' q'we'ĩkhi'a' tl'apumeē xagkats'aeē manaa, hotcoogkimeea' Wayahudĩso hoya'sewats'ee'ōts'i. ²⁵ Bpaā tcūsi' hia hic'awaã tl'apumeesagkimeei', Paulĩ bpaā asgkari ba'esë hewe'ō nxumë iesëts'a xagkats'a, gkiagka', "Sheriana meenaakhisĩnaa Rumi-ncemeseē xookhi xhëgkuwaadtots'ets'i tl'apumee'ō?"

²⁶ Hewe asgkari ba'esë hia ikha ke'ei', bpaā hewe-ba'esex'anaa hik'ĩ ikha bogkwee, "Hotcoo ncweesagkimeeina, heeu ncemeseē Rumi-nxaeega!"

²⁷ Hia ikha ke'ei', bpaā Paulĩ'ōnaa ma'ë nĩ ikha xagkats'aeē, "Bokhisegkwaa, habpu Rumi-nxaeebpone?" Paulĩ bpaā gka', "Ee." ²⁸ Asgkarigkimee ba'esë bpaā ikha bo, "Tcigki Rumi-nxaeets'igasi magkaa uri deetee dtugkuwaa'ĩsi." Paulĩ bpaā ikha bogkwee, "Tcisi' Rumi-nxaeesiga' habats'idta."

²⁹ Haaso asgkarĩso Paulits'i xagkats'asagkimeesisōso, aa bō hewe gkolōsee. Asgkarigkimee ba'esëgki ura gkwadti hia ke'e hingo Paulĩ Rumi-nxaeei', gkeea-gku'ĩga hic'awaa'ōgkimeea.

**Paulĩ Wayahudidta sayo ncwee'wai di'seekeh'õna'
khee**

³⁰ Asgkarigkimee ba'esẽ manaasagkimeea Wayahudĩso hotcoo qhwadtats'a' cãts'ee'õ. Hewe'gaa peyẽts'i, Pauli-hic'ãga dtaadtawaats'e nĩgã kuhani ba'ewasẽ nĩ Wayahudidta sayo ncwee'waĩso tchiasots'a bo, aa kikiãgkiso. Hewe'gaa Paulĩga qeemẽ heso'õga nxũkee.

23 ¹ Paulĩ bpaa Wayahudidta sayo ncwee'waisõsoa ura ca'waĩ nĩgã ikha bo, "Mdtalaasĩ, tci Warangee'õ dtelha moo poo'ĩsi dturudtewa swenagki." ² Anania, kuhanigkimee ba'esẽ hia ikha ke'ei', bpaa Pauli'õ lhee neesisõsots'a bo aa nqũ kaagkweso. ³ Paulĩ bpaa ikha bogkwee, "Warangee kaabpoi, habpu gkinambiribpo! Suru tchogkaa nximeedtõ lhak'abpo! Oi haagkits'ĩ ie sheria x'aã nĩ xhẽgkusesagkimeei, higkia ie isi bpai sheria nxweẽ bo gka' kaasekhi'a?"

⁴ Ncomoso hewe'õ lھے neesisõso aa ikha' bo, "Are ncoobpoo kuhanigkimee ba'esẽ Warangeeiãts'i hama'õ?" ⁵ Paulĩ bpaa ikha bo, "Mdtalaasĩ, manaatcheega' kuhanigkimee ba'ese'õts'i, Warangee-Andigkoo ikha bowa'õgkimee gka', [†] Meegko khawase sayo habpu-ncomosogkimee ba'esẽna."

⁶ Paulĩ hia manaa gwaa hinso o' sayo ncwee'waisõsodta Sadukayosõ nĩ hinso Farisayosoi', bpaa heso'õga rõga c'ãgkweẽ gkiagka', "Mdtalaasĩ, tci Farisayoesiga', Farisayokhi-nxosi. O tci c'aangkina'

[†] 23:5 Kutoka 22:28

qhwadtats'a' bots'ē ikhisi manaā iē dara'ōgkimee hingo lha'dtewasekhē c'eewai." ⁷ Hia ikha bō q'ookai', gkwaa kongomawāgkiaa cāts'i Farisayōsō nī Sadukayōsodtaa nī tchiaso kikiāgkisisōso aa gumbe gkisokhia' nce'wats'i. ⁸ Sadukayōso ikha' bo'ōgkimee hingo lha'dtewasedtatche c'ee'ō tchee, malaigkagki tlaagki nī ncuncu'waadto cwee'ī cāts'iwasets'ēgki tchia tlaagki, bpaa tcūsi' Farisayōsosi' aarets'ia' hingo hewekhe tchia neese.

⁹ Gkwaa lhoi meesi'ts'i, sheria-mwalimu hinso Farisayodtasōso aa lhee ni'ā sambo'īga' kongoma, gkia'gka', "Heeu ncemeseēx'a' qhwadtats'i ts'ekhegki cātchū! Dime mooaa hewena sayo dtets'i malaigkaa."

¹⁰ Hia kongomawāgkīgaa iē ba'ei', asgkarigkimee ba'esē bpaa gkwadti gka' dime Paulī paandopaando lhalha'seeso. Hewe'gaa hewe-asgkarīsots'a bo aa gumbē hewedtana nxeets'eso nī Paulī sambo'ī siē asgkari-koo-hado'ōdtana kwaasē nxeesugkeeso.

¹¹ Dtweē hewets'i, Ba'ese Yesū bpaa Paulī beebaa nxumē ikha bogkwee, "Dzigidagko nqank'o! O Yerusalemut's'ii tcidtanaēts'ii ncomosogkimeei bokhe', ikhi ncweebpoga' Rumi-mjidtagki."

Wayahudīso Pauli wak'aasagkimeea'

¹² Hia nqei', Wayahudīso aa dtidtitchoaa qhwēgki ni'ā boa' bo'waagkwāgki gka', mantchasots'e haa ts'esots'e Pauli wak'aa'ōna. ¹³ Bō hewets'i qhwēgkisisōso makha 40ts'i c'udtugkusiso. ¹⁴ Hewe'ga' kuhani ba'ewasekhē nī Wayahudidta di'seēsox'ana' ni'ī ikha' bokhi'ī, "Boo bo'waagkwāgki gkiogka', mehēgki

mantchasūts'e haa ts'eesūts'e pagka Pauli wak'aasū.

¹⁵ Hewegkimee swe, sī nī sayo ncwee'waisōso, bogkweegkwe asgkarigkimee ba'esē bpaa Paulī sīx'ana nogkaa. Uri lhaa Paulidтанаēts'i manawaasagkimeekhe'gkwe ncwets'i, nī sūgki xoots'i neē gidesū, hia iē c'udtugkui' oo wak'aasū xookhi o nxeetcheets'i.”

¹⁶ Bpaa tcūsi' Pauli-sagkorō hia hewe bō khateēts'a ke'ei', bpaa asgkari-koōdtanaa hik'i nīgā hewe-maamēga bogkwee. ¹⁷ O' Paulī bpaa asgkari ba'ewasēdtatchēga haqaā nī ikha bogkwee, gkiagka', “Heeu k'areēgko siē habpu-ba'esex'ana qeeme, hewena bots'e gkoosese gkoo.” ¹⁸ Asgkarieē bpaa k'areēga siē hewe-ba'esēx'anaa qeeme nī ikha bogkwee, “Haa Pauli hic'aadtō, haqasea nīgā nqwanese gkiagka', heeu k'areēge' habpux'ana nogkaa gka' habpu c'aangkina bots'e gkoosese.” ¹⁹ Hewe asgkarigkimee ba'esē bpaa k'areēga tl'ūts'a nqaā bpeeranaa kheē nī xagkats'ae, gka', “Hotcoo bokhisesagkimeeina?”

²⁰ K'areē bpaa ikha bo, “Wayahudīso eegkwāgkia' nqwanebposagkimeea' gkoo Paulī pe sayo ncwee'waisōsox'ana qeeme. Dadaa'wabposo gka' o'na qeemets'e hewenakhē bō lhaa manawaasagkimee.

²¹ Bpaa tcūsi' meegko meenaakhi'ī, Wayahudi neesiso, makha 40ts'i c'udtugkuiso gkoo, Paulīts'a' neē xoots'a' gide. Boa' bo'waagkwāgki gka', mantchasots'e haa ts'eesots'e Pauli wak'aa'ōna. Swe tleesisoaa nee, habputs'a' dtakhi neē dara gkoo meenaakhi'ī.”

²² Asgkarigkimee ba'esē bpaa k'areēts'a gka' hik'igkwa

nīgā x'a'seē gka', "Meegko ncemeseegkimee bogkwee bō heeu bokhisei'ōts'i."

Paulī Kaisariana' togkwee

²³ Hewe'gaa asgkarigkimee ba'esē, asgkari ba'oowase gkisosa haqa'ī nī ikha bokhi'ī, "Asgkari 200gkwe tleewase gkaa nī farasina gkeisōsogki 70 nī mugkeewasisōso 200, miindzoogkimeegkwe hic'awats'i, saa 3 dtweeyēts'i Kaisariana ni'sī gkwee.

²⁴ Farasi maanekhigkwe Paulīgkimeegki gkaa gkwee putl'uma nxeegkaa ba'ese Feliksi'ō." ²⁵ Bpaa barua ikhi bosēga andigkaa:

²⁶ Putl'umane? Tci Klaudio Lisiasi, mogkolabposi ba'ese Feliksi haliseedto bpōbpo. ²⁷ Heeu ncemeseē Wayahudīaa nqaa ni'ā meea' wak'aa. Bpaa tcūsi' asgkari-gumbe'īsi hik'ī bponaee, ke'esi'ōgkimee hingo heeu Rumi-nxae. ²⁸ Nī hotcoogkimeea' Wayahudīso gka' qhwadtats'a'ō manaasagkimee, sii heso-sayo ncwee'waisōsox'anasi qeeme. ²⁹ O'si' sii ikhisi cāgee, hesoaa hewena' qhwadtats'a' bots'ē heso-sheriādtana kongomawāgki'ō dtakhi nī wak'aasats'i lhawegkaatchee haa hic'aasats'igki.

³⁰ Hisi ke'e gka' bo khateea' heeu ncemeseēna' gwesegaeēi', sii ts'ekhenasāts'isi habpux'anasi kinsee. Tl'eseēgki hewe c'aangkina qhwadtats'i basisōso bokhi'īsi gkisi, habpux'anakhi'a' ncaadi ni'ā bo'waakhibpo hewe c'aangkina' bowats'ē.

³¹ Hewe'ga' asgkarīso Paulīga' sie heso-ba'eseaa bokhi'īkhe'a' ni'ā dtweē hewe dtidteets'a' khee pagka Antipatri-mjits'i. ³² Hia nqei', hinsōso aa asgkarīso-

koona' kwaa farasiwasisōsoa' bike'ī, aa miindzoō'ī Paulikhigki ni'so. ³³ Heeso farasiwasisōsogki hia' Kaisariats'a' nxeei' aa baruāga' ba'ese Feliksīga' iee, ni'ā Paulīgia' hewe'ōga' nxūkee. ³⁴ Feliksī hia hewe baruāga somaai', bpaa xagkats'a'ī gka' Paulī hawē qwaādtatche. Hia' bogkwee gka' Kilikia-qwaatchei', ³⁵ bpaa ikha bogkwee, "Habpu-bō habpu c'aangkina qhwadtats'i bosisōsoaa nca dtisi' ke'esi." Hewe'gaa Feliksī bo aa Herode-ba'oo-koōdta balooeeso.

Paulī nxūkeea' ba'ese Feliksi'ōga'

24 ¹ Hia nqe gkwa'anaa c'udtugkuwai', Ananiā, kuhanigkimee ba'esē, bpaa Kaisaria-mjits'a nxee Wayahudi-di'seēsodtatchokhigkiaa nī sheriancemese ts'ekhe, xwā heweiā Tertulo. Heso aa ba'ese Feliksi'ōga' Paulina qhwadtats'i-bokhēts'a' bo. ² Hia' Paulīga' haqaai', Tertulō bpaa hewena qhwadtats'i bo'ōga baaraa, gkiagka', "Feliksi haliseedtobpōbpo, habpu-ba'oo-nqekhēdta putl'umao nee nī habpugkwesegoō dtaangkina c'eesē'ī heeu q'umādta bo khawasē neeā nqīts'iwa. ³ Bō heeugkimee nqetchiao meenats'iwa nīgō qwaa tchiats'o hinamse xoo tchia'igo. ⁴ Bpaa tcūsi' mee'e uri ma'sugkuwabpo, nqwanebposi gkoo habpu-arankwa'soō'ī ke'ekhisū sū-bokhē maa'dtōts'i.

⁵ Ncemeseē heeu ikho cāgee ts'waasitee, Wayahudi tchia q'umadtakhēts'a halala'se. Nī hewekhe'ōtche, heeu ba'ese faroo-gumbe Nazareti-ncomosoiā' haqats'ēdta. ⁶ Tl'eseēgki, heeu hewega' Warangeegkimee pumpusets'ē koō

khwalhimeesagkimeesē, hewets'igoo nqaa. ^a[Bpoo sū-
sheria'ĩ xhēgkuwasagkimeeo, ⁷bpaā Lisiā, haau
asgkarigkimee ba'esēsī' ciā sambo'ĩga sie'tchū. ⁸Bpaā
ikha bo gka', sū hewe c'aangkina qhwadtats'i bosusūsū
habpux'anakhi'o' ncađti.] Habpaā hii xagkats'awaai',
hewe-bokhē'ĩ manaabpo sūgaa hewe c'aangkinao
qhwadtats'ĩ bowats'ekhē." ⁹Wayahudīsogki aa bō
halimsimaagkwe Tertuloaa bowats'ekhē, gkia'gka'
hewekhe tchia ara'waa.

Paulī Feliksi'õga nqwanets'i

¹⁰ Ba'ese Feliksīgaa tl'ũ'ĩga anolō gka' bogkwasi',
Paulī bpaā ikha bo, "Meenaasi habpu'õ
nqwanets'i'õts'i, manaasi'õgkimee habpu
Wayahudidta maagka deetei boi nceencewa.

¹¹ Habpugkiwa' pererā manaabpo, hingo nqe 12
c'udtugkuwatchee tci Yerusalemuna Warangeets'i
halimsesana hik'i'õtchesāts'i. ¹² Heso tci c'aangkina
qhwadtats'i basisōso, q'oosetchoo ncemeseehigkisū
neē kongomawāgkibusū, hakhi ncomosogki
halala'setchee, Warangeegkimee pumpusets'ē koō-
hado'õđtanē haa sinagogikhēđtā, hakhi qwaa
dtets'igki mjīđta. ¹³ Haa bō hesoaa swea' tcina'
qhwadtats'ĩ bowats'ekhēđta, ara'waa'õ lade'bposats'i
daasots'e.

¹⁴ Bō tcaa o habpu'õsi meenaāĩ gkisi, Yesu-Xoo
x'aasisōsonasi korats'i, ncomosoaa gka' faroo-gumbē.

^a 24:6-8 Girikigki'ĩ andigkoo hingekhedta bō hewekhe hic'awaadtodta
heekhe' neesekehē [...] tche'waa.

Sũ-gkogkokhi-Warangeets'isi halimse, bõ tchia aarets'iwaã'ĩsi Musa-sheriadtã nĩ Warangee-xuma'wai-gkitabudtakhẽ. ¹⁵ Tcigki Warangeets'isi aarets'i nĩ manaasĩ iẽ dara, hingo Warangeẽ lha'dtewasekhẽ tchia c'egkuwaai, hewe-cweets'i lhaasõsõ nĩ khawateesõsogki, bõ heeso ncomosõsogkiaa meenaai. ¹⁶ Hewegkimee, urisi tantã nqetchia moo poo'ĩsi dturudtewa, ee mee qhwadtats'isisi cãts'i Warangee-cweets'i haa ncomoso'õgki.

¹⁷ Hisi qwaa hingets'isi maagka deeteesi werewayooi', sii Yerusalemunasi kwaa Wayahudi mutugukhẽgkimee zawadi khe'waasanasi ni'ẽ Warangeegkimeegki pumpuso dtugku. ¹⁸ Heeso ncomosõso Warangeegkimee pumpusets'ẽ koo'õga' q'oose sii iẽ pumpusosi dtugkusi', korok'osugkuts'isĩ q'ooka, ncomoso-gumbegki tlaagki haa nxagkogki. ¹⁹ Bpaa tcũsi' o' Warangee-koo'õ, Wayahudĩsodtatcho neesiso Asia-qwaatcho ncadtisisõso. Hesoga' a'eewa' habpu'õ lheẽ tcina qhwadtats'i bosats'i lhawegkaasisõso, hia tcina bosisoi'. ²⁰ Hiats'ei' heeso o neesisõsoaakhi'a' bo hesoaa tci c'aangkina' ca'waakhẽ qhwadtats'ĩts'i, tcaa sayo ncwee'wai'õsi nxumẽ iesi'ts'ikhẽ. ²¹ Dtes' tcheega', tcaa dtakhi heso'õsi rõsi c'ãgkweẽ bots'ẽ gkisi, Nqẽts'i tcits'ee xhẽgkuts'ẽ hingo lha'dtewasekhẽ c'eewai'õts'isi aarets'i."

²² Feliksĩ dtaangkitche ura lhaa manaa Yesu-Xoõdtanaẽ bõ Wayahudiaa bo'waagkwekhẽ'õtche, hewegkimee bpaa sayo ncweets'e nqẽga togkweẽ gka', "Bõ sĩgaa nogkaãdtanaeets'i, asgkarigkimee ba'esẽ,

Lisiaa onaa cisi' nceesi.” ²³ Hewe'gaa Feliksī asgkari ba'esēts'a bo bpaā Paulī c'eegkaai, bpaā tcūsi' meekhi'a' uri x'a'see aa hewe-maamaakhīsogkiaa ni'wā hewe-adugkuts'iwa'īkhēts'i i'wa.

Paulī nxūkeea' Feliksī nī Drusila'ōga'

²⁴ Hia nqe maanekhiaa c'udtugkuwai', Feliksī aa hewe-ncumusū Drusilāsugkiaa ncaḁti, Wayahudisūsu. Bpaā kisimse aa Paulī haqaaso, bpaā ke'eyee heweaa iē Masiya Yesu aarets'iee'ōdtanaēts'a sayosi'. ²⁵ Hia iē ncemesee Warangee-cweets'i lhaauts'i'ōts'a boi' nī x'a'sets'i'ō nī Warangee-xhēgkū iē cisēgi', Feliksī bpaā gkwadti'ōga baaraa nīgā Paulīts'a gka', “Swesi' hik'igko dtanā, hisi qwaasi q'owei' haqabposi.”

²⁶ Gkwaa ikhigkisi' Feliksī ikha gwesegamsets'i, Paulī peesaa i'waai, hewegkimee hiai' bpakhi Paulīga haqaa aa hewegkiaa sayo. ²⁷ Nī hia maagka gkisokhiaa c'udtugkuwai', Porkio Festō bpaā Feliksi-qwaāga siē heweaa ba'esets'i. Feliksī Wayahudīso'dtena lhaa ncweesagkimee, Paulī hic'a-koodtaa bikee.

Paulī Festo'ōga nxume

25 ¹ Festōgaa Kaisariats'a nxeesi', hia nqe swamgikhia dtakhi dtoo' hewe-ba'esets'isāts'i, bpaā tchegkeria Yerusalemunaa hik'i.

² Hewe'ga' kuhani ba'ewasē nī Wayahudidta ba'ewasekhē ni'ī Pauli c'aangkinakhē qhwadtats'i-bōga' bo'waagkwe. ³ Aa Festōts'a' mama'se bpaā heso'dtena lhaa ncweei, boi aa Paulī Yerusalemuna kwaaseeso. Qhwēgkiyoo'ā hewegkimeea' ikhi bo, aa

Paulī xoots'i gidē wak'aaso. ⁴ Festōsi' bpaā ikha bokhi'ī, "Paulīts'i xo' Kaisariats'a' neē baloo nī tcigki swe beebana xo'na kwaasi. ⁵ Hewegkimee, bike'īgkwe sī-ba'ewasisōsodtatcho oo hesokhigkisūgaa xo'na ni', aa hewe c'aangkina' ca'waakhē qhwadtats'īts'i bo, hia khasenaale' ncu'waaī'."

⁶ Festō hia nqe 8 au 10 lhak'eea xo' Yerusalemut's'a iei', bpaā Kaisariānaa kwaa. Hia nqeī' bpaā heweaā boa nceencewa'ōga haagkits'i, nīgā bo gka' Paulī hewe'ōnakhī'a' nogkaa. ⁷ Paulī hia o'a nxeeī', bpaā Wayahudi Yerusalemutcho Festokhigki ncaḁtisisōsoa q'ooī'. Heso Wayahudīso aa kox'osee ni'ā kha'ō ba'ewateea' hewe c'aangkina' bo, ara'waa'ōts'i ladi'mēts'igki daatchookhē.

⁸ Paulīgki bpaā nqwanets'ī ikha bo, "Tci mehēgki qhwadtaatchee Wayahudi-sherianaēts'i, haa Warangeegkimee pumpusets'ē koōdtanagki haa wafalmegkimee ba'esēnagki."

⁹ Festō Wayahudi'dtena lhaa ncweesagkimee, bpaā Paulīga ikha xagkats'ee, "Meenaanii Yerusalemana hik'i'ōts'i, ee xo' habpu c'aangkina' bowats'ē bō ncee?"

¹⁰ Paulī bpaā ikha bo, "Swesi' habpu'ōsi nxumē ie bo nceenceibpo wafalmegkimee ba'eseaa bpeebpoībpo, nī oa lhawegkaa tcina qhwadtats'i bosats'i. Urii lhaai manaa bō tcaa Wayahudinasi qhwadtaaī tchee. ¹¹ Hia qhwadtats'i gkoose tcaa ncu'waaī wak'asesats'i lhawegkaasēgi', isisits'e wak'ase'ōts'i. Bpaā tcūsi' hia' heeso Wayahudīso tcina farooa' dtakhi boī', ncemesee

meenaagkwedtō tlaagki heso-tl'ūdtana bpeeseiã. ^aTci ikhisi bo, tci c'aangkinakhē bō wafalmegkimee ba'esēgaagkwa ke'ewaã nigkwā bo ncee!"

¹² Festō hia' hewets'i gkwesegoo i'wasisōsokhigkiaa sayō q'ookai', bpaa Paulīga ikha bogkwee, "Nqwanei gkiigka' wafalmegkimee ba'esēgaagkwa habpu c'aangkinaē bō ncee, swesi' wafalmegkimee ba'esex'ana hik'ibpo!"

Festō gkwesegooa mfalme Agripax'a'a nqwane

¹³ Hia nqe maanekhiaa c'udtugkuwai', mfalme Agripā nī lhisu Bernikēsugkiaa o' Kaisariats'a' nxee, Festō mogkolaasana'. ¹⁴ Hesooa xo'a' nqe deetee' neesi', Festō bpaa mfalme Agripāga Paulidтана bokhēga dtē'waagkwe, gkiagka', "O ncemesee gkoose Feliksiaa hic'a-koodtaa bikeeī. ¹⁵ Tcaa Yerusalemuts'isi iesi', kuhani ba'ewasē nī Wayahudidta di'seēso aa hewe c'aangkinakhē qhwadtats'i-bōga' bo'waakhise. Aa xhēgkuee'ōts'a' nqwane.

¹⁶ Tcisi' sii ikhisi bokhi'ī gkisi, sū Rumi-ncomososūsū ncemesets'i xhēgkuwatchūga', xookhi nqwanets'its'e qwaa q'oowetcheets'i hewena qhwadtats'i basisōso'ō haakhwe hewena' bowats'ēgkimee. ¹⁷ Hewe'gasi onasi kwaa Pauli c'aangkina qhwadtats'i basisōsokhigkisūga. Hia nqei' iē chitchee, sii bosi

^a **25:11** Pauli ikhi bo'ōts'isi', hewe Rumi-ncemesee nī heso meenaakhi'īga' ikhi ncwee'ō. Hewe-qwaāda ba'ese'ō xhēgkuwaa'ōtche, Rumi-ncemesē nqwane'ō qwaase aa qeemeso wafalmegkimee ba'esex'ana bpaa hewegki ke'ē nī bō nceei.

nceencewa'ōsi haagkits'ĩ gkisi Paulĩ nogkaakhi'a'.¹⁸ Nĩ haaso hewe c'aangkina qhwadtats'i bosisōso hia' lheei', bo khatee ts'ekhegki boowetchoo tcaa gwesegaeekhe'.¹⁹ Bpaa bo neesewasiso heso-dinĩdtanaēts'a' kongomawāgkiwats'ē nĩ ncemesee tlaasisēdtanaēts'i, xwā heweiā Yesu, Paulĩgaa ikha bots'ē gka' lha'dtewasedtatcheaa c'ee.²⁰ Heekhwe bō higkikhe' bparisē cā'ōgaa humase'ōgkimee, sii Paulĩts'isi xagkats'a gkisi meenaanaa Yerusalemuna hik'i'ōts'i bō xo' nceesagkimee.²¹ Paulĩsi' bpaa nqwane gka' balooeekhi'a' wafalmegkimee ba'ese bō hewe ncee'ōna. Hewegkimee bosì gkisi c'eegkaakhi'a' wafalmegkimee ba'esex'ana qeemets'e nqesi q'ooowe'ōna."

²² Hewe'gaa Agripā ikha bogkwee Festōga, "Tci-kegke'ĩsi ke'eyeemse hewe ncemesē." Festō bpaa gka', "Pe ke'eyeebpo."

Pauliaa mfalme Agripa'ōga nxume

²³ Nqē x'aaĩts'i, Agripā nĩ Bernikēsu aa halimso ba'etee'ĩga' bo ke'ets'ē qwaa'ōna' ncadti, asgkari ba'ewasē nĩ ncomoso mjidta ba'ewasisōsokhigkiaa. Festō hia boi', aa Paulĩga' koonā' nogkaa.²⁴ Festō bpaa gka', "Mfalme Agripa nĩ tchiasĩ o neesisĩsĩ, ncemesē heeu cāgee! Wayahudi tchiaso, xo' Yerusalemuts'ĩ nĩ osōsogki sambo'ĩga' bo gka' adugku'ĩge heeu ncemesēdtanaēts'i, lhoi'se'ā gka' lhawegkaatchee q'umadta iesats'i.

²⁵ Bpaa tcisi' ikhisi cāgee wak'aasats'i lhawegkaasē bō ncu'waatchee. Hia nqwane gka' wafalmegkimee

ba'eseaagkwa bõ hewe nceei', sii xo'na qeeme'õsi halisee. ²⁶ Bpaa ikhigkisi', bõ hawẽ andigkaasi'õ manats'itchee sũ-mfalme ba'esẽgkimee.

Hewegkimeegasi sĩ tchiasi'õnasi nogkaa, urĩsi' habpu'õga' mfalme Agripa, hio bparibparisẽ q'ookai' ee andigkats'e bo q'oowe. ²⁷ Hic'a-ncemesee wafalmegkimee ba'esex'ana qeeme'õ, hewe c'aangkina qhwadtats'i-bokhẽ hembets'i gkaadtots'ets'i, hisi cãgeei' nqeesugku lhak'ei."

26 ¹ Hewe'gaa Agripã ikha Paulĩga bogkwee, "Qwaaõ bpoowe gkoo nqwanets'i." O' Paulĩ bpaa tl'ũga gkongo'seẽ nqwanets'i'õga baaraa, gkiagka', ² "Hoogko mfalme Agripa, haakhwe tchia Wayahudiaa tci c'aangkina' bowats'ekhẽgkimee, tci'dtena mamaasesi cãgee nqẽts'i habpu'õsi nxumẽ nqwanets'i'õgkimee, ³ habpu uri manawaateebpo'õgkimee Wayahudi-dturudtakhẽ nĩ hesodta kongomawãgki nowagkawasẽ. Hewegkimee nqwanesi gkoo arankwa'sẽ ke'ekhise.

⁴ Wayahudi tchiaso manaasiso tci-dturudtã nxoositchesãts'i, tciwa Wayahudidtasi iewakhe' baarasats'i'õtchesãts'i nĩ Yerusalemut's'igki. ⁵ Heso nqe deetee' manase nĩ a'ee meenaa'wa' boso gka', sũ-gumbekhẽdta tci Farisayokhi-gumbẽdtasi iewa. Nĩ Farisayõsoi mana'ĩkhe', hesoaa se'a' Wayahudi-sheria x'a'waa'õts'i tanta, hinsõso tchiaso'õtche sũ-dinĩdta.

⁶ Tcigki swe xhẽgkuwasesagkimeea' haau Warangeeaa sũ-gkogkokhinaa booweĩsi manaã iẽ dara'õgkimee, hingo lha'dtewasẽ c'egkuwaai. ⁷ Nĩ sũ-boyo 12khẽgaa hewe boowedtõts'a' neẽ dara cãsagkimeea',

Warangeegkimee tantoo'i ya'abe'iga' dtwee ni k'imeedte. Hoogko mfalme, heeu hewegkimeega' Wahayudiso qhwadtats'i boowe'tche hewe hesoaa nee darats'esi aarets'ie ie dara'ogkimee. ⁸ Hotcoogkimee aarets'isats'i isi, hingo Warangee lha'dtewasets'i c'egkuwaa?

⁹ Araa, tci ikhisi ca gkisi tci ncweets'e deetee ncuncu'waa'o ni'e Yesu Nazaretits'ie somasugkuts'i gkuura. ¹⁰ Hewekhegasi xo' Yerusalemut's'i ncuncu'waa. Kuhani ba'ewasiso'soaa meenaakhise sii Yesuts'i aarets'isiso deeteesosi hic'a-koodtanasi nxeesugku'i. Bpaa o' bpeeratchee, tlaasi-xhægku'a' i'ge'isi' tcigki haliseekhi'isi. ¹¹ Deeteewana hiai' sinagogikhési x'a'waa ni xhægku'idta sambo'isi tl'iba'tl'iba'se aa Yesuts'i aarets'i bikee. Tci-k'itl'oogaa heso c'aangkina ura ba'e'ogkimee, sii mji itakhēnagkisi x'aa'i tcōtcose.

¹² Nqe ts'ekhe iesi Dameski-mjinasi hik'i ya'abō hewenasi, kuhani ba'ewaseaa samboa' seē kinsese sii.

¹³ Hisi xoots'isi iei' k'imeedte, hoogko mfalme, sii bpaangki ba'eteesi tl'ungutchesi cāgee x'agkasuiā'ōtche, gkwaa tchia'dtea xoōsū tcī ni haaso hesokhigkisūgaa nee ni'sōso. ¹⁴ Hio tchiasūgaa q'umanao tl'atai', sii rōsi tl'ungutchesi ke'e. Gkwaa rōgaa Aramugki'iga bokhise gka', Sauli! Sauli! Hotcoogkimeei tcōtcosese? ^a Tcits'i kongomasats'i daabpots'e, gwe'bpo dtakhi.

^a 26:14 *Tcits'i kongomasats'i daabpots'e.* Qwaa hewets'i Girikigki'i ikha' andigkaa, *Tl'alai ie tl'inkē gko'emsets'i dzwaa-dtadtanai.*

¹⁵ Sii xagkats'a gkisi, Habpusi'na hobpo Ba'ese? Ba'esē bpaā ikha bo, Tci Yesusiga' habpaa tcōtcosets'esīsi. ¹⁶ Swesi' gkongo'gkō nxume! Dtu'bpogasi tci-pagadzīee bpeebposagkimeesi nī ncomosogkimee bobpo bō habpaa ca'waakhēts'i nī haakhwe habpu'ō cāts'isugkuts'isikhēgki. ¹⁷ Wayahudi habpu-ncomosōso-tl'ūdtabpo bponasi nī Wayahudits'esōsodtatchegki, hesox'anasi kinsebposōso. ¹⁸ Heso-cweekhē pank'a'amseekhi'ībpo aa q'iintchadtatchoaa dtu ni'ā bpaangkidtana nxee, magkawa' shedtani-sambodtatcho dtū Warangeena piq'iso. Ikhi Warangeē qhwadtats'i dtedteguwaakhi'īgiga' aa hinsōso tcits'i aarets'i'ī korok'ose'īdtosōsodtana korats'iso.

¹⁹ Hewegkimee mfalme Agripa, Yesūgaa tl'ungutche ladi'modtaa bokhisekhe'gasi ncwee. ²⁰ Ncomoso Dameskits'isōsogkimee bo'ōsi baaraa, gkisi, heso-qhwadtats'īkhi'a' manawaā bikimaā Warangeena piq'i ni'ā heso-ncwee'ōkhē'ī ladi'me piq'i'a'ōts'i. O'tche sii bō hewekhets'i haaso Yerusalemuts'isōsogkimeesi bo nī Yudea-qwaa tchiadta nī Wayahudits'esōsonagki.

²¹ Hewegkimeega' Wayahudīso nqase Warangeegkimee pumpusets'ē koo-hado'ōdtasi iesi' ni'ā wak'ase'ōga' x'wee. ²² Bpaa Warangeesi' adugkusea nqēnagkia, hewegkimee osi nxumē nisī ncomoso tchiasogkimeesi tcaa ca'waakhēts'isi dtee. Bo dtesī' boowetcheega', haau dtakhi Warangee-xuma'waī nī Musaa bots'ē gka' ncwets'īiā. ²³ Ikha' bo gka' Masiyā kha ncu'waaso nī hewe baarasats'ieēts'īi lha'dtewasedtatche c'ee'ōdta, nī heeu xoō'ī Wayahudī

nī Wayahudits'esōsogkimee boi aa bpona'ō q'ooweso bpaā hesona bpaangkits'ii."

²⁴ Paulīgaa iē hewekhe'ts'a nqwanets'isi', Festō bpaā qkadtea qōseets'ē rōga c'āgkweē gkiagka', "Pauli! Habpu qhegkesigii! Habpu-somoō ba'eteēgaa qhegkesugkuwabpo."

²⁵ Paulīsi' bpaā ikha bogkwee, "Festo haliseedtobpōbpo, tci qhegkesisits'ega'. Tcaa bowats'ekhē ara'waa nī gkwesegoo'īsi sayo.

²⁶ Heekhwe bō mfalme Agripagki manawaasega', hewegkimee hewe'ō ncootcheeaa iē bo. Dtelhasi dtakhi manaa gkisi bō heekhwe hewe'ōgki hembets'a nee, ts'ekhegki xwats'igki'ī ncwets'itchee'ōgkimee.

²⁷ Mfalme Agripa, aarets'iniina Warangee-xumaisoaa bowats'ēts'i? Manaasi aarets'iwaa'ō."

²⁸ Agripā bpaā Paulīga bogkwee, gkiagka', "Ikhiniina gkwesega gkiigka' ikhiwa' lhibedtena piq'isesebpo sii Mkristueets'isi?" ²⁹ Paulī bpaā ikha bo, "Lhibedtenanē au lhibedtenats'ewa', Warangeesi nqwanekhibpo heeso tchiasokhigkisī nqēts'i ke'ekhisesisōso, gkisi tcikhe'ts'igkwe, bpaā tcūsi' heekhwe gkeea-gkūtcheets'i."

³⁰ O'si' mfalme Agripā nī Festō nī Bernikēsu nī tchiaso hesokhigki haanagkī neesisōso, aa lhee. ³¹ Hia' o'tchoaa neē tchegkerii', aa ikha' bogkwāgki, "Heeu ncemeseē khawase ncweetchee wak'aasats'i lhawegkaawasē haa hic'aasats'igki." ³² Agripā bpaā Festōgkimeea ikha bo, "Ncemeseē heeu a'eewa' bikets'eegoo, wafalmegkimee ba'esex'ana qeeme'ōts'i heeu bōdtanaēts'i botcheewa'."

Pauli-miindzoo Ruminaë

Paulĩ Rumi-mjina' khee

27 ¹ Hia' nqēga' meenaagkwāgki meli'ĩ Italia-q'umana sū ni'ts'ēgai', aa Paulĩ nĩ hic'a-ncomoso hinso maa'dtosokhigkia' asgkari ba'esē-tl'ūna' gkaa'ĩ. Asgkarieē xwā Juliusi, asgkari-gumbē Augustoa' haqats'ēdtatchē. ² Bpoo Adramiti-mji melĩsunao gke Asia-qwaadta-mjikhē bahari-xharāts'i neesē'ĩ lheewā hik'iisūsu. Oo mindzoōgo baaraa Aristarkokhigkisūgaa, Makedonia-nxaeē, Tesalonike-mjitchē.

³ Peyēts'i bpoo Sidoni-mjits'o nxee. Juliusĩ bpa Paulĩnaa lhaa ncwee, meenaagkwea bpa hewe-maamaakhi ma'ē mogkola'ĩgi aa hewe adugkuts'iwa'ĩ i'waaso. ⁴ O'tchū bpoo miindzoō'ĩgo neea ni', bpa

tcūsi' wekē sū'dtenaa sambo'īga ci'ōgkimee, bpoo Kipro-kisiwā-kaskazini'dteo c'udtugku, xo' uri wekētchee'ōgkimee. ⁵ Oo baharīgo lhaamē Kilikiā nī Pamfilia-qwaa kusini'dteo c'udtugku nīgō Mira-mjits'o nxee, Lisia-qwaadta. ⁶ O' hewe asgkari ba'esē bpaā Aleksandria-mji-melia q'oowesu, Italia-q'uma'dtena iē hik'isusūsua. Hewe'gaa melīsu hesudtanaa gkegkusū.

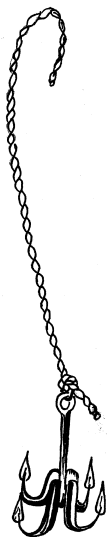
⁷ Nqe deeteo dtou neē doolodoolo ni'sats'i wekēgaa sambo'ī ni'ōga x'a'sesū'ōgkimee, bpoo mak'oo'īgo Nido-mjits'o beebasi. Wekē ba'eteēgaa dzikina neē ni'ōts'a x'a'sesū'ōgkimee, bpoo Krete-kisiwā-kusini'dteo c'udtugku, Salmone-mji'dte. ⁸ Bpoo mak'oo'īgo hewe kisiwa-xharāgo x'aa nīgō meliaa lheewats'ē qwaā'ōgo nxee, Lhaaua' haqats'ē, Lasea-mji beeba.

⁹ O' nxee'ōna, nqe deeteo neē ni'wa, gkwaa ^aWekē nī Tl'wā me'waa-Nqekhēgkiaa nxeenxagki. Gkwaa ikha manats'i hio neē hewe miindzoō'īgo ni'i', khawase qoo'waasū. Hewe'gaa Paulī miindzoōdta ba'ewasisōsoa ikha bokhi'ī, ¹⁰ “Hoogko makhasī, tci ikhisi cāgee heeu sū-miindzoō kha'ō nogkaa'tchūgi nī uri tchoro ncwesūgi, heekhwe mizigoō k'anqawā nī melīsu dtidteets'e, sūdtatchogki heso-dturudta lhagka'amseeso.”

^a 27:9 *Wekē nī Tl'wā me'waa-Nqekhē*. Qwaā heeuts'i Girikigki'ī ikha' andigkaa gka', *Mantcha hok'ots'its'e Sigkugku*. Heeu Wayahudi-sigkugkuga' nī hiai' qaaso 10sūsuts'a ncwencwets'iwa. Hiisii tchawanqē nī wekē me'wā nī ts'a-mogoongoaa Medeterania-baharidta baarats'iwa.

¹¹ Bpaa tcūsi' haau asgkarieē ba'esē Pauliaa bots'ē meenaatchee, nīgā melīsugkimee ba'esē nī melisē-bokhēga halimsee. ¹² Nī hewe meliaa lheewats'ē qwaā lhaauts'e'ōgkimee tchawa-nqekhēdta iesats'i, hesodta deeteeso aa miindzoo'ī neē ni'ōga' halisee, hia daats'isei' aa Foinikats'i nxee. Foinika-mjī, Krete-kisiwā-xharāts'igaa ie nī o' meli lheewats'e qwaasi' nxeewa'ī xoo gkisokhiwasē. Tchia x'agkasuaa

nxee'dtenaa c'eewa, dtē urīsi'
kaskazini'dtenā nī dtēgki kusini'dtena nī
hewegkimee o' ura putl'umats'i tchawa
nqekhēdta iesats'i.

**Paulī nī hewekhigkisōso ura' mak'e
baharīdta**

¹³ Hia wekē dtiingkaseaa baaraā kusini'dtetchaaa wekēgi', miindzoōdta ba'ewasisōso aa ikha' gwesega gka', heso-miindzoō'ī neē lhaa ni'so hesoaa simbaakhe'. O'si' aa meli-khorikhēga' c'inadtatchea' tl'akuwaa ts'ādta, aa hewe Krete-kisiwā-xharā'īga' neē ni'. ¹⁴ Bpaa

Meli-khori

tcūsi' chitcheets'i, bpaa wekē uri meea wekē hewe kisiwā'dtetchaaa, xwā heweiā, Kaskazini nī x'agkasuaa dtu'dtette wekē. ¹⁵ Wekē bpaa melīsuts'a qē'dtea iē tl'ape nī wekēgaa ci'dtena piq'iseesu'ōgaa humasū'ōgkimee, bpoo melīsoo bikee gwaa hewaaa wekē'dtenaa kheesu.

¹⁶ Bpoo kisiwa ts'oo'dto kusini'dteo c'udtugku, xwā Kauda, gwaa wekēga dooloa x'a'seekhisū. Hewe'goo

tantayooa mak'oo'igo mashua ts'oo'dtosũsuo
gkegkweesu, melĩsuaa dlo'isa dtanets'esũsu. ¹⁷ Hesoaa
mashuãsua' gkongo'sẽ melĩsudtana' bpeesũ q'ookasi',
melĩdta ya'abeisõso aa melĩsu cugkua' gkua'
c'udtugkumseẽ dtelha' hic'awaasu saa mee wala'. Nĩ
ncooa'õgkimee gka' nomadta x'a'waso, bahari-
xharãts'i Libyats'i, hewe'ga' meli-khorikhẽga'
ts'ãdtana' tl'ororomsee saa mee sambo'ĩ ta ni'ã
bikeesu gwaa wekẽ kheesui.

¹⁸ Wekẽ meẽ nĩ ts'a-mogoongogkiaa neẽ melĩsuts'a
tl'ape'õgkimee, peyẽts'isi' melĩdta ya'abeisõso aa
mizigõts'a' baharidtana k'wak'awagka'õga' baaraa.

¹⁹ Nqe swamgkiẽts'i aa heso-tl'ũ'iga' meli-gitl'e
me'waakhẽ nĩ gorõgkia' tl'aã ts'ãdtana' ku'usee. ²⁰ Nqe
deete x'agkasũ haa ncowãgki ca'waatchũ, bpaawekẽ
meẽ nĩ ts'a-mogoongogkiaa neẽ dtaangkinaa
q'okonats'i, bpoo ikho cã tl'eseẽ bpoonasũts'e.

²¹ Ncomoso hia' mantchatchooaa nqe deetea'
neewayooi', Paulĩ bpaaweso gkadtea nxumẽ nĩgã ikha
bokhi'ĩ, gkiagka', "Hoogko makhasĩ, a'eewa'
ke'ekhisesĩga' oo mee Kretetchũgaa tchegkeri. Ikhe
ncweewa' heekhwe kha'õ nĩ ikhi tchorogki nxeetchĩ.

²² Bpaaw ikhigkisi' nqwanesi gwewe dzigida c'uniwa,
sĩdtatche tlaasiiã tchee gwewe, heesu melĩsu dtitchu
dtakhi k'anqasu.

²³ Ke'egkwe, dtweẽ heeuts'i, Warangeẽ tci heweisĩsi
nĩ tcaa halimsewats'ẽ, hewe-malaigkaa tcix'anaa
kinsee. ²⁴ Malaigkã hewe tci'õga nxumẽ nĩ ikha
bokhise, Pauli, meegko ncoo! Dtelha dtakhi
wafalmegkimee ba'ese'õ nxumebpo gkoo. Nĩ tl'eseẽgki,

Warangeē hewe-moolhawē habpu c'aangkinaēīga tchiasoa bponaī miindzoōdta hesokhigkisīsōso.

²⁵ Hewegkimee makhasī, dzigidagkwe c'uniwa, Warangeesi aarets'iee'ōgkimee gkisi dtelha dtakhi ncwencwets'iwai heweaa bo'waakhisekhe'. ²⁶ Bpaa ikhigkisi', sū-melīsu kisiwa hawēts'i beebale' x'a'asu."

Paulī nī hewekhigkisōso baharīdta' bpoona

²⁷ Bpoo nqe 14yo dtoo wekē hewe meē iē tchia'dtena khesūsats'i, Adria-baharīdta. Nqē hewets'i dtwee gkadte, heso melīdta ya'abeisōso aa ikha' gkwesega gka' dime q'uma ncink'ese hawēts'iole' beebasi.

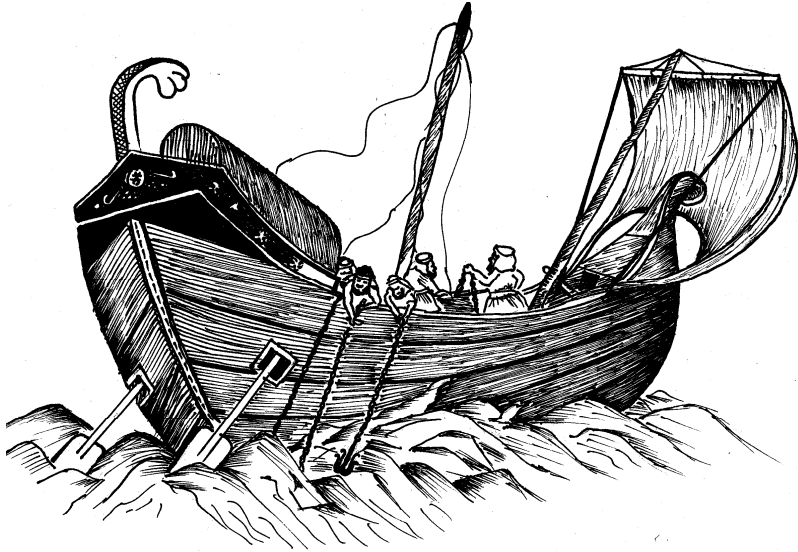
²⁸ Hewe'ga' bahari cime'ōts'a c'ee, magkaa ceegkasea' gkuna' hic'aats'ē ni'ā baharīdtana' x'agkugkee ni'ā mita 36 lhak'eea' q'oowe. Hia' tl'eseēga' dtaangkina' q'aa'ai', akhi gkūga' x'agkugkee ni'ā cime'ō mita 27a' q'oowe. ²⁹ Aa gkwadtiwa melīsu dīna kundets'isu'ōts'a', hewe'ga' meli-khori hagkakhia' ts'ādtana' k'wak'awagkaa melīsu dlo'ia', aa lhibedtegkwa nqēts'a nqwane.

³⁰ Melidta ya'abo-ncomosōso aa melīsudtatcho xaasisagkimeea', aa mashuāsuts'a' ts'ādtana' x'agkugku ikha' marawats'ī hingo gka', melīsu dtaangki ni'ī khori x'agkugkuwaaso. ³¹ Paulīsi' bpaa haau asgkarieē ba'esē nī asgkarīsogkimeea ikha bo, "Hia heeso melidta ya'abeisōso gkidte giri'tchooi', bpoonasīts'e." ³² O'si' asgkarīso aa mashuana hic'awaadtokhē gkūga' nce'waa, ni'ā gkolōseesu gkwaa ts'a siesui.

³³ Hia matl'eeaa butl'isi', Paulī bpaā hewekhigkisōso tchiasoa ura nqwaneĩ gka', "Nqe 14ēge gkwadtisaĩ dtoo nī mehēgki x'waawetchiĩ. ³⁴ Swesi' mantchagkwe, gkwee mee sambo k'waamaa. Sīdtatthe doologki mehē gkumugki q'ooweits'e gkwee."

³⁵ Paulī hia ikha bō tlemsei', bpaā mkatea siē nīgā heso tchiaso'ōga Warangeets'a hinamse, nīgā nceē mantcha'ōga baaraa. ³⁶ Hewe'ga' tchiasoaa dzigida'a nqank'owa, hesogki aa mantcha. ³⁷ Melidta neesusūsū ncomososūsū, deesats'i 276sū. ³⁸ Hia' heso ncomosōso x'andtameei', aa ngano-bogoloōts'a' melīsudtatthea' baharidtana' ku'umse ceegka tl'eesagkimeea'.

³⁹ Hia lhaa bpaangkisi', melīdta ya'abeisōso hewe q'umā x'akheea', bpaā tcūsi' baharitche q'uma ncik'esena hik'isats'i qwaa masangaasea' cāgee. Aa ikha' bogkwāgki gka' melīsu masangaādtakhi'a' kheesu nxūkeesagkimee, hia daats'isei'. ⁴⁰ Hewe'ga' gkukhēga' nce'waa meli-khorina hic'awaadtōga' ni'ā ts'ādtana' gkolōmsee nī melīsuts'i tl'e'emsewasē mbaūtchegkia' gkūga' torok'omsee ni'ā gitl'e ts'ekhea' dtaangkia' hic'aa, gkwaa melīsuts'i wekē dtula'ei masangaasē qwaā'dtena. ⁴¹ Bpaā tcūsi' hia' ni'ā ts'aa ura c'awamsets'i'ōga' nxeei', saa melīsuaa masangaadtanasa lhadtakhī tceē'dtesa x'a' nī doologki lok'otchuu. Gkwaa dlo'ia ts'a-mogoongoaa neē sambo'īga tl'apewa, saa walawalasets'i'ōsa baaraa.

Gkukhēga' nce'waā ni'ā gitl'ea' dtaangkia' hic'aa

⁴² O'si' asgkarĩso aa hic'a-ncomosõ tchia wak'awaasagkimeea', bpaā mee hesodtatche ts'ekhegkiaa pundusē xaasi. ⁴³ Bpaā asgkarigkimee ba'esēsī' Pauli wak'aa'õ meenaatchee, bpaā x'a'seĩ aa mee hic'a-ncomosõso wak'a'ĩ. Bpaā tchiasoa ikha bokhi'ĩ, pundusoo daasisõsoaakhi'a' dtanā ts'ādtana xets'i ni'ā q'uma ncink'esets'i nxee. ⁴⁴ Hinsõsogki mbaunakhi'a' gkunduts'i au meli-pak'usakhēna ni'ā hewekhe'ĩ heeso dlo'i x'aa'ĩ. Hewekhe'goo tchiasū putl'uma nxee q'uma ncink'esēts'i.

C'ĩgaa Paulia nqa'ats'e Malta-kisiwats'a

28 ¹ Hio q'uma ncink'esets'o putl'umao nxeē q'ookai', aa bokhisū gka' hewe kisiwā-xwā Malta. ² Q'umaisõso ura' mooa' lhauwa sū-c'aangkina.

Aa x'īga' qhe'waā tchiasūga' haqasū, tl'wāga
tl'ata'ōgkimee nī tchawaa. ³ Paulī bpaā wakaa x'o'waā
cī x'īnaa iē gkaawa, hix'īgkimee gkwaa c'īga
gkidta'tcheaa dtu nīgā hewe-tl'ūnaa nqa'ats'e.

⁴ Q'umaisōso hia' hewe c'īga' cā gkwaa Pauli-tl'ūts'a
dteleleē iei', aa bogkwāgki gkia'gka', "Hembets'a
manats'i heeu ncemeseē

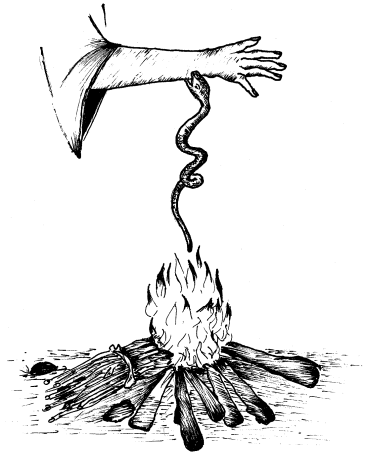
k'weei. Ankaa dtakhi
baharīdtatcheaa bpoonai', sū-
warongo Hakīsu

meenaagkwesuts'e q'umadta
ie'ōts'i." ⁵ Paulīsi' bpaā tl'ūga
chīsee gkwaa c'īga x'īdtanaa

q'awe haa Paulī doologki
gwe'tchee. ⁶ Heso ncomosōso
aa neē gka' swaagkui au o'

dtidtee q'umana q'awē tlaasii.
Bpaā tcūsi' hia' c'eeyoo gkwaa
mehē khasegki cāts'itchee

hewe c'aangkinai', aa heso-gkweseogoōga' piq'imseē
gkia'gka' hewe warongoe.

C'īga Pauli-tl'ūts'a dteleleē iē

Pauliaa Maltats'iē ba'ese-dtadtāga bponaee

⁷ O' hewe qwaā beeba kisiwāgkimee ba'ese-
mindamindasi', xwā heweiā Publio. Ncemeseē hewe
bpaā maamaakhe'a ncwesū bpoo nqe swamgkikhio
hewe-wagineets'i. ⁸ Hiisii Publio-dtadtā uri k'wawetee,
ncīga hix'īgkwe nī ncaataa. Paulī bpaā koonaa nxee
cāsanaa, hia Warangeea nqwanegkwē tlemsei', bpaā
tl'ūga hewe c'aangkinaa gkaats'ē bponaee. ⁹ Hia

hewekheaa ncwencwets'ĩ q'ookai', hinsogki hewe kisiwãdta k'wauwasisõso aa Paulĩx'ana' ncavertime, bpa a bpona'ĩ. ¹⁰ O' ncomosõso aa zawadi humaahumaa' su'waa. Hio meli'ĩ miindzoogkimeeo neẽ hic'awats'ii', aa magkaa tchia xoots'i adugkuts'iwa'ĩkhẽga' melĩsudtana' gkegkuwaakhisũ.

Paulĩ Rumi-mjits'a nxee

¹¹ Kisiwã hewedta neesats'i qaaso swamgkikhio dtou, hewe'goo o'tchũgaa miindzoõgo baaraa Aleksandria-meli'ĩgo, ikha' haqats'esũsu gka', "Warongo Bpasa." Melisũ hesu o'sa kisiwãdtasa nxumẽ iẽ darawa tchawa-nqekhẽ tcheegkiwa'õ'sa. ¹² Mjĩ baaraasats'o nxeets'ẽ, Sirakusi, o' bpoo nqe swamgkikhio dtoo.

¹³ O'tchũ tchegkerisats'i bpoo Regio-mjits'o nxee. Hia nqe ts'ekheaa c'udtugkui', gkwaa kusini'dtetcheea wek'õga baaraa, hewets'igoo nqẽ x'aaĩts'o Puteoli-mjits'o nxee. ¹⁴ O' bpoo dogo aarets'idtasõsoyo q'oo'ĩ, aa nqwanesũ gka' nqe 7o' hesokhigkisũ nee. O'tchũ bpoo sũ-miindzoõ'ĩgo neea xhadta'ĩgo Rumi-mjinao ni'.

¹⁵ Dogo aarets'idtasõso xo' neesisõso, hia' ke'e gka' xoots'o neei', hesodtatcho aa nca dtiyooa' Apio-sogkots'a' c'wakhe'sũ nĩ hinsõsogki nca dti'ã Wagini-Koo Swamgkikhia' haqa'õga' c'wakhe'sũ. Paulĩ hia ca'ĩgi', bpa a Warangeets'a hinamsẽ samboa q'oowe dzigidadtaa.

¹⁶ Hio Rumits'o nxeei', aa Paulĩna' lhaa'a ncweea' gka', hewe-koots'igkwa ts'ekheaa ie nĩ asgkariee hewets'i balooiã.

Paulī nī Wayahudi-ba'ewasē Rumi-mjidtasōso

¹⁷ Hia nqe swamgkikhiaa c'udtugkuwai', Paulī bpaā Wayahudi-ba'ewasē xo'sōsoa haqa'ī. Hia' kikiāgkii' bpaā ikha bokhi'ī, "Hoogko mdtalaasī, ankasi dtakhi mehē qhwadtats'igki ncu'waatchee sū-boyodta haa dturudta-gkalee sū-gkogkokhiaa bikimaakhisūkhēnagkii', xo' Yerusalemut's'a' nqasē ni'ā Rumi-ncomoso-tl'ūna' bpeese, hic'a-ncemeseesits'a'.

¹⁸ Heso Rumi-ncomosōso hia' xagkats'awasē q'ookai' nī qhwadtats'i tci c'aangkina cātchoo wak'asesats'i lhawegkaasēgi', aa bike'tchesagkimeea'. ¹⁹ Bpaā tcūsi' Wayahudi hinso bike'tche'ō meenaatchoo. Hewe'gasi ncweets'esi k'waamaā ni'sī wafalmegkimee ba'esex'ana qēse'ōts'isi nqwane, ikhi ncwee'ōts'isi' tci-ncomosōsona qhwadtats'i bosagkimeetchee.

²⁰ Hewegkimeegasi haqasī oo sīgkikhisūgaa ca'wāgkī sayo. Tcia' heekhwe gkeea-gku'īga' hic'awasets'ē, ikhisi aarets'i'ōgkimee gkisi, ciā q'ooka haau Israeli-nxagkoaa ci'ōga' manaā neē darats'ē, magkawa' Masiyā."

²¹ Heso aa ikha' bogkwee, "Sū baruagki q'oowetchū Yudeatche datimaagkaadtō. Tl'eseēgki mdtalaaee tchee xo'tche habpu c'aangkina bo khasē nogkaasē.

²² Bpaā tcūsi' habpux'a'tchēts'o' ke'e heeu gumbē habpaa x'aaīdtanaēts'i, ikho manaa'ōgkimee ncomoso qwaa tchiats'i khawasea' bo heeu gumbēna."

²³ Aa hewekhigkiaa q'oogkits'e nqea' bpee, nī nqē hewets'i ncomoso deeteesoaa q'okonats'ī kikiāgki heweaa iewa'ōna'. Paulī bpaā tl'ik'isāts'a golobanaa iē Warangee-ba'oodtanaēts'a hembets'a bokhi'ī.

Hewekhe'õtche Yesudtana' andigkawaakhëts'a ladi'me
Musa-sheriadtã nĩ Warangee-xuma'wai-
gkitabukhëdtaa, aa hesogki aarets'iso gka' Yesũga'
Masiyã.

²⁴ Hinso bõ heweaa bowats'ekhë aarets'iwaa'a,
hinsosi' aarets'iwaatchoo. ²⁵ Hewe'ga'
meenaagkwãgkitchoo. Hesogki hia' ncĩkaasagkimeea'i',
Paulĩ bpaã bo ts'ekhea q'okonaã gka', "Warangee-Moõ
ara'wãts'a sĩ-gkogkokhĩsogkimee xumai Isaya'ĩ bo
gka',

²⁶ Hik'igko heeso ncomosõsox'ana nigkõ ikhi bokhi'ĩ,
Hisi dtakhi boi' ke'esĩ, bpaã dtoo'tchĩgits'e,
nĩ hisi dtakhi ncweei' c'eesĩ, bpaã manawaasĩts'e.

²⁷ Heeso ncomosõso tceea' nqank'owa'õgkimee,
heso-gkegkehë ke'ewaits'e,
nĩ heso-cweekhëga' hugkumawagkaa.
A'ee ikhits'ewa', heso-cweekhë'ĩ c'eeso,
heso gkegkehë'ĩ ke'eso,
heso-tceedtana dtoots'i'ĩgi aa tcina piq'iso,
nĩ tcigki bpona'ĩsi."

²⁸ Paulĩ bpaã iea bo, "Swesi' manaagkwera hingo
bpona'õ heeu Warangeex'a'tchë
Wayahudits'esõsox'anaa hik'i, heso ke'eso!" ^a [²⁹ Hia
hewekhea bo'waã tlemsei', Wayahudĩso aa
hesogkimeëts'a' ni' dtidtitchoaa ura' kongomawãgkĩ.]

³⁰ Paulĩ maagka gkisokhiaa dtou xo' hewe-koodta
ts'ekhe xhemë iesats'i. Mogkolasana ni'wasisõso

^a **28:29** Girikigi'ĩ andigkoo hingekhedta bõ hewekhe hic'awaadtodta
heekhe' neesekehë [...] tche'waa.

bpakhi gkidta'naa nxeesugkuĩ. ³¹Bpaa Warangee-
ba'oõts'a bokhiĩwa nĩ Ba'ese Yesu Kristudtanaeets'a
c'wa'tcheaa somasugku nĩ x'a'asatcheets'a.